

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DİSİPLİNLERARASI KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI**

**PARTNERLERİ TARAFINDAN ŞİDDETE MARUZ KALAN
KADINLARIN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME
YAŞANTILARININ SOSYAL ÖĞRENME KURAMI BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ: ŞÖNİM ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EZGİ HAZAL ÇELEN ÖNEY

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DURMUŞ ÖZBAŞI**

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI

**PARTNERLERİ TARAFINDAN ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN
ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARININ SOSYAL ÖĞRENME
KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: ŞÖNİM ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EZGİ HAZAL ÇELEN ÖNEY

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DURMUŞ ÖZBAŞI

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir.

Proje No: SYL-2022-4265

ÇANAKKALE - 2024

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ezgi Hazal ÇELEN ÖNEY tarafından Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI yönetiminde hazırlanan ve 30/07/2024 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Partnerleri Tarafından Şiddete Maruz Kalan Kadınların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Sosyal Öğrenme Kuramı Bağlamında İncelenmesi: ŞÖNİM Örneği**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI
(Danışman)

Doç. Dr. Yahya Han ERBAŞ

Doç Dr. Üyesi Gökhan ILGAZ

.....

.....

.....

Tez No : 10613642

Tez Savunma Tarihi : 30/07/2024

.....
Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL

Enstitü Müdürü

../../20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Ezgi Hazal ÇELEN ÖNEY

30/07/2024

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Doç Dr. Durmuş ÖZBAŞI, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen eşim Aytek'e, hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme ve çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen ŞÖNİM ailesine sonsuz teşekkürlerimi sunarım."

Ezgi Hazal ÇELEN ÖNEY

Çanakkale, Temmuz 2024

ÖZET

PARTNERLERİ TARAFINDAN ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARININ SOSYAL ÖĞRENME KURAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: ŞÖNİM ÖRNEĞİ

Ezgi Hazal ÇELEN ÖNEY

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI

30/07/2024, 80

Partnerleri tarafından şiddete maruz kalmış kadınların ve şiddet uygulayanların çocukluk çağı örselenme yaşantılarının sosyal öğrenme bağlamında incelenmesi amacıyla, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine başvuruda bulunan 18 yaş ve üzeri 103 şiddete maruz kalmış kadın ile gerçekleştirilen bu çalışmada nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği” ve araştırmanın nitel kısmı için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin analizi için SPSS-22 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünün veri analizinde ise betimsel analizden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda şiddete maruz kalan kadınların çocukluk çağı örselenme yaşantıları fiziksel ve duygusal kötüye kullanım alt boyutlarında, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve gelir durumlarına göre anlamlı fark saptanmamıştır. Nitel görüşmelerde kadınların çocukluk çağı, evlilik/birliktelik ilişkileri, şiddet uygulayanların çocukluk dönemleri ve çocukların yaşanan şiddetten etkilenme durumları olmak üzere dört başlıkta temalara ayrılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadın, Aile İçi Şiddet, Öğrenme

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE CHILDHOOD DISTRACTION EXPERIENCES OF WOMEN WHO WERE EXPOSED TO VIOLENCE BY THEIR PARTNERS IN THE CONTEXT OF SOCIAL LEARNING THEORY: ŞÖNİM CASE

Ezgi Hazal ÇELEN ÖNEY

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Department of Interdisciplinary Women and Family Studies Master's Thesis

Advisor: Assoc. Prof. Durmuş ÖZBAŞI

30/07/2024, 80

Quantitative and qualitative methods were used together in this study, which was conducted with 103 women who were exposed to violence, aged 18 and over, who applied to the Violence Prevention and Monitoring Center, in order to examine the childhood trauma experiences of women who were subjected to violence by their partners and those who perpetrated violence, in the context of social learning. "Childhood Trauma Experiences Scale" and an interview form prepared by the researcher for the qualitative part of the research were used to collect data. SPSS-22 statistical program was used to analyze the data obtained from the scale. Descriptive analysis was used in the data analysis of the qualitative part of the research. As a result of the research, no significant difference was found in the physical and emotional abuse sub-dimensions of childhood trauma experiences of women who were exposed to violence, according to their age, education level, marital status and income status. In the qualitative interviews, the themes were examined under four headings: women's childhood, marriage/partnership relationships, childhood periods of the perpetrators of violence, and children's impact on violence.

Keywords: Violence, Women, Domestic Violence, Learning

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Şiddet Kavramı	8
2.1.1. Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet.....	8
2.1.2. Şiddet Türleri.....	10
Fiziksel Şiddet.....	11
Psikolojik Şiddet.....	11
Ekonomik Şiddet.....	12
Cinsel Şiddet.....	13
2.1.3. Şiddet Döngüsü.....	13
2.1.4. Şiddetin Kadınlar Üzerindeki Etkisi.....	14
2.1.5. Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi.....	15
2.1.6. Kadın Cinayetleri.....	16

2.1.7. Şiddet ve Sosyal Politikalar.....	16
Uluslararası Mevzuatta Aile İçi Şiddet.....	17
Ulusal Mevzuatta Aile İçi Şiddet.....	18
2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	22
2.2.1. Şiddet ve Sosyal Öğrenme Kuramı.....	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	
3.1. Araştırma Modeli.....	25
3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Aracı	28
3.3.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ).....	29
3.3.2. Görüşme Formu.....	29
3.4. Verilerin Analizi.....	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ARAŞTIRMA BULGULARI	
4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular	32
4.2. Nitel Veriler.....	36
4.2.2. Kadınların Çocukluk Dönemi Yaşantıları.....	36
Çocukluk Dönemi Bakım Veren.....	36
Ekonomik Durum.....	37
Aile İçi İletişim/Sosyal Destek.....	38
Şiddete İlişkin Bilgiler.....	39
4.2.3. Kadınların Evlilik/Birliktelik Yaşantıları.....	41
Evlilik Kararı/Süreci.....	41
Yaşanan Problemler.....	45
Şiddete İlişkin Bilgiler.....	49
Kadınların İlişkilerine Yönelik Düşünceleri.....	52
4.2.4. Partnerlerin Çocukluk Dönemi Yaşantıları.....	54
4.2.5. Çocuklara İlişkin Bilgiler.....	58
4.2.6. Kadınların Yaşadıkları Şiddet Durumuna İlişkin Düşünceleri.....	62

BEŞİNCİ BÖLÜM	65
TARTIŞMA, SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	
5.1. Tartışma.....	65
5.2. Sonuç ve Değerlendirme	70
KAYNAKÇA	72
EKLER	I

SİMGELER VE KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
ÇÖYÖ	Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü
TCK	Türk Ceza Kanunu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Yaş Durumu	27
Tablo 2	Eğitim Durumu	27
Tablo 3	Medeni Durum	27
Tablo 4	Gelir Durumu	27
Tablo 5	Kadınların Yaş Dağılımı	28
Tablo 6	Kadınların Öğrenim Durumları	28
Tablo 7	Kadınların Medeni Durumları	29
Tablo 8	Kadınların Meslekleri	29
Tablo 9	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Yaş Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t testi	33
Tablo 10	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Yaş Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t testi	34
Tablo 11	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Eğitim Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t testi	34
Tablo 12	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Eğitim Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t testi	35
Tablo 13	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Medeni Duruma Göre İncelenmesine Ait ANOVA Analizi	36
Tablo 14	Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Medeni Duruma Göre İncelenmesine Ait ANOVA Analizi	36
Tablo 15	Çocukluk Dönemi Bakım Veren	37
Tablo 16	Kadınların Çocukluk Dönemi Şiddete Maruz Kalma Durumları	40
Tablo 17	Kadınların Evlilik Kararları	42

Tablo 18	Kadınların Evlilik İçinde Yaşadığı Problemler	45
Tablo 19	Kadınların Maruz Kaldığı Şiddet Türleri	50
Tablo 20	Partnerlerin Çocukluk Dönemi Şiddete Maruz Kalma Durumları	54
Tablo 21	Çocukların Şiddete Maruz Kalma Durumları	59
Tablo 22	Çocukların Şiddete Tanık Olma Durumları	60

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Durumu

Şiddet, kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba veya topluluğa yönelik kasten uyguladığı ve ölüm, yaralanma, gelişimsel bozukluk ve psikolojik zarara yol açan ya da açma olasılığı yüksek olan fiziksel güç ve tehdit olarak tanımlanmıştır. Her yıl şiddet nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısının 1.3 milyonun üzerinde olduğu görülmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2014).

İnsanlığın var oluşuyla beraber görülmeye başlayan şiddet, bireysel bir sorun olmanın yanı sıra sosyolojik olarak da nitelendirilen bir olgudur. Şiddet kavramı güçlü olanın güçsüz olana iradesini kabul ettirme yöntemi olup, hiyerarşik ilişkiler doğrultusunda açıklanmaktadır. Tarihsel süreçte ülkeler arası yaşanan savaşlar, çekişmeler, terör saldırıları gibi birçok alanda görülen şiddet davranışları, tüm dünyada halen varlığını sürdürmeye devam etmektedir. (Özen, 2015).

Toplum içerisinde pek çok farklı boyutta karşımıza çıkan şiddetin en yaygın biçimi aile içinde görülen şiddettir (Doğanavşargil ve Vahip, 2007). Kişilerin barınma, bakım, fiziksel ve psikolojik sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanacağı öncelikli yer olması gereken aile, şiddetin meydana geldiği ve beslendiği ortam olmakta, şiddet aile içindeki kadına, çocuğa, yaşlıya ya da daha güçsüz olan bireye yöneltilmektedir (Şahin, 2010). Aile bireylerinden biri, kaba kuvvet veya tehdit yoluyla diğer aile üyelerini baskı altına almaya çalışmaktadır. Aile içi şiddet, hane halkı içerisindeki kişilerin birbirleriyle olan şiddet ilişkileri olarak değerlendirilse de pratikte en çok karşımıza çıkan şiddet türü, erkeğin kadına yönelik şiddetidir (Polat, 2017). Dünya Sağlık Örgütü (2002) verilerine göre, dünyada her üç kadından biri şiddete maruz kalmakta, şiddet genellikle kişiye en yakın olan eş veya partnerler tarafından yöneltilmektedir. Bu durumda kişilerin kendi hanelerinde eşleri ya da yakınları tarafından şiddete uğrama veya öldürülme olasılıkları, farklı bir ortamda ve tanımadıkları kimseler tarafından zarar görme olasılıklarından fazla olarak görülmektedir (Buğa, 2021).

Tarih boyunca kadınlar, din, dil, ırk, mezhep vb. ayrımlar gözetilmeksizin bütün toplumlarda şiddete uğramada risk grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların toplum içerisinde erkek bireylere göre güçsüz görülmesi, kadının fiziksel güçsüzlüğünün ötesinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir sorundur. Kadına ve erkeğe biçilen roller, toplum tarafından bireye doğumla birlikte sorumluluk olarak yüklenmektedir. Cinsiyetler arası eşitsizliğe yol açan bu roller, kadının toplumda ikinci planda yer almasına neden olmaktadır. Kadının eğitimi, iş yaşamına dahil olması, ekonomik özgürlüğü gibi birçok konuda olumsuz etki ederek kadın üzerinde toplumsal bir baskı oluşmasına neden olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin en önemli nedeni olarak görülmektedir (Demirgöz Bal, 2014). Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle, şiddet uygulayıcısı olarak karşımıza genellikle erkekler çıkmakta, kadına yönelik şiddet, son yıllarda coğrafi sınırlardan, kültürel yapıdan ve eğitim seviyesinden bağımsız olarak Türkiye’de ve dünyada toplumun en büyük sorunlarından biri haline gelmiştir (Sarı, 2021).

Toplumsal ve kültürel yapı nedeniyle şiddet hane içerisinde yaşandığında çoğu zaman gizli tutularak olağan kabul edilmektedir. Özel alan olarak değerlendirilen ev içinde yaşanan şiddet olaylarında, üçüncü şahıslar tanık olsa dahi konut dokunulmazlığı sebebiyle hukuken duruma müdahale edememekte, şiddete maruz kalan kişiler en güvende olmaları gereken yerde savunmasız kalabilmektedirler. Yalnızca kadınların değil çocukların da maruz kalabildiği aile içi şiddetin güvenilmesi gereken aile bireyinden gelmesi şiddete maruz kalanda büyük sorunlara yol açabilmekte ve şiddetten etkilenme seviyesini artırmaktadır (Salaçin ve ark., 2011). Terim olarak aile içi şiddet kavramı kullanılsa da Yargıtay İçtihatlarına göre şiddet, evlilik birliğini temelinden sarsan bir durum olarak ele alınmakta, şiddetin bulunduğu yerde aile kavramından bahsetmek zorlaşmaktadır (Çelik Bilgin, 2019).

Aile içerisinde görülen şiddet birçok modele ayrılmaktadır. Tek fail modelinde erkeğin eşine şiddet uygulaması, ardışık fail modelinde erkeğin eşine, eşin ise çocuklarına şiddet göstermesi, çift fail modelinde erkeğin hem eşine hem çocuklarına şiddet uygulaması, evlilik içi şiddet modelinde eşlerin birbirine ve aynı zamanda ikisinin de çocuklarına şiddet uygulaması ve işlevsiz aile modelinde eşlerin birbirine ve çocuklarına, çocukların da ebeveynlerine olmak üzere tüm aile bireylerinin karşılıklı olarak şiddet uygulaması ve şiddete maruz kalması olarak karşımıza çıkmaktadır. (Appel ve Holden, 1998).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılında yürütülen araştırmaya

göre, kadınların eşlerinden ya da birliktelik yaşadıkları erkekler tarafından maruz kaldıkları psikolojik şiddet oranı %44, fiziksel şiddet oranı %36, cinsel şiddet oranı %12, ekonomik şiddet oranı %30 ve hem fiziksel hem cinsel şiddete maruz kalma oranları %38 olarak belirlenmiştir (KSGM, 2015).

Temeli cinsiyete dayalı ayrımcılık olan ve kadınları fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyal yönden etkileyen kadına yönelik şiddet, insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir. Kadınların fiziksel yaralanmalarına, buna bağlı olarak sağlık harcamalarının artmasına, psikolojik açıdan öz saygılarını yitirmelerine, utanç ve suçluluk duymalarına, iş hayatında verimliliklerinin azalmasına yol açan şiddet olaylarının bir kısmı ise kadınların ölümüyle sonuçlanmaktadır (Özen, 2015).

Toplumsal, ekonomik, kültürel gibi birçok yapıyla beslenen şiddet davranışı, kuşaktan kuşağa aktararak bir davranış biçimi olarak sürdürülmektedir. Bir davranışın nesilden nesle aktarım yollarından biri öğrenme yoluyla iletilmesidir. Şiddet de diğer davranışlar gibi deneyim ve gözlem yoluyla öğrenilmekte, kuşaklar arası aktararak tekrar eden bir olgu haline dönüşmektedir. Doğduğu andan itibaren bir sosyal çevre içerisinde yer alan bireyler, büyüme ve sosyalleşme sürecinde ebeveynlerinden öğrendikleri davranışları kendi hayatlarında uygulama eğilimindedirler. Erken çocukluk çağında model alınarak öğrenilen davranışlar bireyin yetişkinlik hayatını da kapsamakta, aynı davranış örüntüsü yetişkinlikte de tekrarlanmaktadır. Şiddet davranışının öğrenilerek devam ettirilmesini açıklamak için başvurulan en önemli kuramlardan olan sosyal öğrenme kuramı, şiddetin model alma ve taklit yoluyla öğrenilmesine değinmektedir (Özgentürk vd., 2012). Tarde (1912)'nin "taklit kanunları" teorisine dayanarak 1950'lerin ortasında Jullian Rotter tarafından ortaya koyulan Sosyal Öğrenme Kuramı, günümüzde Albert Bandura ile anılmaktadır (Deniz, 2022). Bandura (1989), taklit ve model alma yoluyla öğrenme davranışının gerçekleştiğini, bir davranış biçiminin insanın çevreyle etkileşiminin sonucunda öğrenildiğini savunmaktadır. Doğduğu andan itibaren çevresiyle etkileşim içerisine giren birey, olup bitenleri gözlemleyerek kendi davranışlarını biçimlendirmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kız ve erkek çocukları cinsiyetlerine uygun davranmayı aile bireylerini ve çevrelerini gözlemleyerek öğrenmektedir. Çocuklar, kendileriyle aynı cinsiyetteki yetişkinleri daha fazla taklit etmeye yatkın olduklarından, aile içerisinde ve özellikle televizyon gibi iletişim araçlarında erkek bireylerin daha saldırgan

olduklarına tanık oldukça, kız çocukları saldırgan olmamaları gerektiğini, erkek çocuklar ise saldırgan davranışlarda bulunabileceklerini öğrenmektedir. Ayrıca erkek çocukları, saldırgan davranışları sonucunda kız çocuklarına göre daha az ceza almakta, daha fazla ödül elde etmektedir. Böylece erkek çocukları saldırgan davranış sergilemelerinin toplumsal normlara uygun olduğunu öğrenmektedir (Else-Quest ve Hyde, 2021). Bu doğrultuda sosyal öğrenme kuramı, şiddetin de öğrenilebilir bir davranış olarak karşımıza çıktığını aktarmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre şiddet eğilimini öğrenme süreci bireyin içinde bulunduğu aile, okul, sosyal yapının yanı sıra televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarını gözlemleme yoluyla da gerçekleşmektedir. (Giddens, 2000 akt. Özen, 2015).

Sosyal öğrenme kuramına göre, şiddetin bireyler üzerindeki olumsuz sonuçlarına rağmen bireysel olarak şiddetten olumsuz olarak etkilenenler, şiddetin yeniden üretilmesine ve şiddet döngüsünün tekrarlanmasına neden olabilmektedir. Çocukluk döneminde çevreden gözlem yoluyla öğrenilen şiddet, ergenlik ve yetişkinlikle birlikte taklit davranışına dönüşmektedir. Şiddet davranışını gözlemleyerek öğrenen kız ve erkek çocukları, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle şiddetten farklı biçimlerde etkilenmektedir. Ataerkil toplumsal düzende erkek çocukları, şiddetin egemenlik sağlamada olumlu sonuçlar doğurduğunu gözlemleyerek ileriki yaşamında şiddeti otoritesini korumak ve sorun çözmek için kullanmaktadır. Kız çocukları ise, annelerinin tepkilerini gözlemleyerek şiddet davranışını kabullenmenin olağan olduğunu düşünmektedir (Sallan Gül, 2014). Buna bağlı olarak çocukluk çağında şiddete maruz kalmış veya şiddete tanık olmuş erkek çocukları şiddet içerikli davranışlar sergilerken, şiddete maruz kalmış veya tanık olmuş kız çocukları yetişkinlik çağında çocukluklarında deneyimledikleri ya da gözlemledikleri şiddet davranışını normalleştirebilmekte, partneri tarafından şiddete maruz kalması halinde durumu olağan olarak karşılayabilmektedir (Vasi, 2019).

Kadına yönelik şiddetin son yıllarda tüm dünyada yankı uyandıran bir sorun haline gelmesi, bu konuda koruyucu ve önleyici çalışmalar yapılmasını zorunlu hale getirmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre şiddetin erken dönem çocukluk yaşamı içerisinde öğrenilen bir olgu olması ve yetişkinlik yaşantısını etkilemesi kaçınılmazdır (Bandura, 1989). Çocukluk çağında şiddete maruz kalmış erkek bireylerin yetişkinliklerinde şiddet uygulama eğilimi yüksekken, çocukluklarında şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuş kadınlar durumu normalleştirip içselleştirebilmekte, bu da yetişkinlik hayatında şiddete maruz kalma olasılığını artırmaktadır (Vasi, 2019). Bu kapsamda partnerleri tarafından şiddete uğramış

kadınların çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi, müdahale sistemlerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Alan yazın incelendiğinde (Akan ve Kıran, 2017; Altıparmak, 2017; Ayan ve Bilican Gökkaya, 2017; Aydın, 2022; Coşkun ve Yağcan, 2020) çocukluk çağında şiddete maruz kalma ya da şiddete tanık olma durumu ile yetişkinlik yaşamında şiddet uygulama arasındaki ilişki hakkında yapılan çalışmaların yoğunlukta olduğu, ancak çocukluk çağında şiddete maruz kalan kadınların çocukluk çağı travmalarının yetişkin yaşamlarında partnerleri tarafından şiddete uğramalarında risk faktörü olabileceğine dair araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Şiddet davranışına maruz kalmanın şiddet uygulayıcısı olma riskinin yanı sıra, şiddete maruz kalma riskini de artırabileceği üzerine yapılacak çalışmalarının artması, günümüzde tüm dünyada etkileri görülen sistematikleşmiş aile içi şiddete maruz kalan kadınların şiddet davranışını algılama biçimlerini değerlendirmemizi kolaylaştıracaktır. Sosyal öğrenme kuramı bağlamında yapılan inceleme, şiddet davranışını şiddet uygulayanın yanı sıra şiddet mağduru açısından görmemizi sağlayacak ve bu doğrultuda alan yazına katkı sunacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma, partnerleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların ve şiddet uygulayanların çocukluk çağındaki şiddete maruz kalma veya şiddete tanık olma durumlarının ve şiddete dair bakış açılarının sosyal öğrenme kuramı doğrultusunda araştırılmasını hedeflemektedir. Günümüzde önemli bir toplumsal sorun haline gelen kadına yönelik şiddeti hem şiddet mağduru hem de şiddet uygulayan açısından incelemek, şiddete zemin hazırlayan süreçler konusunda alan yazına katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde alt amaçlar oluşturulmuştur:

- 1- Partner şiddetine maruz kalan kadınların çocuklukta şiddete maruz kalma/tanık olma durumu nedir?
- 2- Çocukluk çağında maruz kalınan/tanık olunan şiddetin kadınların yetişkinlik hayatına yansımaları nelerdir?
- 3- Şiddet uygulayanların çocuklukta şiddete maruz kalma/tanık olma durumu nedir?

4- Kadınların şiddete bakışları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocukluk çağında aile içerisinde maruz kalarak ya da yalnızca tanık olarak şiddeti deneyimleyen bireyler, durumu normalleştirip içselleştirebilmekte, bu da kadınlar açısından yetişkinlik hayatında şiddete maruz kalma, erkekler açısından şiddet uygulama olasılığını artırmaktadır. (Vasi, 2019). Şiddetin hem şiddet uygulayan hem de şiddete maruz kalan bireyler tarafından meşru görülmesi, şiddetin her dönemde tekrarlanması ve nesilden nesle aktarılmasına yol açmaktadır (Gökkaya ve Ayan, 2017).

Şiddetin kuşaklar arası aktarımı, kadına yönelik şiddetin hem nedeni hem de sonucu olmaktadır. Aile, bebeklikten itibaren öğrenmenin başladığı, toplumsal cinsiyete ilişkin çeşitli tutum, davranış ve değerlerin çocuklara aktarıldığı bir yerdir. Bireyler çocukluktan itibaren anne ve babalarını gözlemleyerek ebeveynlerin kendilerine yönelik davranışlarını ve ebeveynlerin birbirlerine olan tutumlarını öğrenip içselleştirebilmektedirler. Şiddet davranışı da çocuklukta aile içerisinde öğrenilerek yetişkinlik çağına taşınabilmektedir

İzgi (2020) tarafından yapılan ‘Aile İçi Şiddet, Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Bedenselleştirme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ isimli yüksek lisans tez çalışmasında evli kadınların aile içi şiddet ve çocukluk çağı toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu hipotezi ortaya atılmış olup araştırma sonucunda hipotez doğrulanmıştır.

Kadın ve erkek ilişkileri içerisindeki davranış kalıplarını değerlendirmek için kişilerin çocukluk çağında yaşadıklarının sosyal öğrenmeyle yetişkinlik hayatlarına ne kadar taşındıklarını anlamak, kadına yönelik şiddete çözüm üretebilmek için önemli bir noktadır (Gökkaya ve Ayan, 2017). Ailesinde ve çevresinde şiddeti deneyimlemiş ya da şiddete tanık olmuş bireylerin şiddeti normalleştirdiği görülmektedir. Partnerleri tarafından şiddete uğramış kadınların ve şiddet uygulayanların çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi, müdahale mekanizmalarının yapılandırılması açısından önemli olduğundan bu çalışmada kadına yönelik şiddetin psikolojik yönü üzerinde durulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuru yapan şiddete maruz kalmış kadınlar ile yapılacağından, şiddete maruz kalan ancak müdahale mekanizmalarına erişimi olmayan veya farklı nedenlerle söz konusu mekanizmalara başvuru yapamayan ve özel alanlarındaki şiddeti kamusal alana taşıyamayan kadınlar araştırmanın dışında kalmıştır. İlgili kuruma başvuru yapan kadınlardan yaşadıkları şiddet durumunun akut döneminde olan mağdurlarla kişinin ruh sağlığı gözetilerek görüşme gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca araştırmanın amacı ve önemi aktarılan ancak araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan müracaatçılar bulunmaktadır. Tüm bu sebepler sağlıklı görüşme yapılabilecek kişi sayısını azaltmaktadır. Öte yandan, yalnızca bu ildeki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine başvuru yapan kadınlar araştırma içerisinde yer aldığından farklı kentlerdeki şiddet mağduru müracaatçı kadınlarla görüşme yapılmaması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Şiddet Kavramı

Türk Dil Kurumunca şiddet, “karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet uygulama”, “sertlik”, “kaba güç”, “duygu ve davranışta aşırılık” olarak tanımlanmaktadır. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri). Bir başka tanıma göre şiddet, kişiye fiziksel ve psikolojik zararı olan, birey üzerinde hasara yol açan her türlü davranış olarak adlandırılmaktadır (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010). Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 2. maddesinde şiddetin tanımı ‘Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış’ olarak ifade edilmiştir.

Şiddet kavramının tanımlarının dikkat çekici ortak noktasının ‘bireye zarar vermek’ olduğu görülmektedir (Çökelez, 2023). 19.yüzyıl sonrasında tek bir konu olarak ele alınmaya başlanan şiddet kavramı, kültürler arası aktarımla geçmişten günümüze kadar uzanmaktadır (Bükecik ve Özkan, 2018). Bireylerin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel yönden acı çekmesi, baskıya ve zorbalığa maruz kalması gibi sonuçlara neden olan davranışların tümü şiddet olarak adlandırılmaktadır (Deniz, 2022).

2.1.1. Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet, dezavantajlı grupları hedef alan, içerisinde güç ilişkisi barındıran bir olgudur. Toplumda kadın ve erkeğin sosyal, ekonomik, politik anlamda erkeğin lehine bir güç eşitsizliği söz konusudur. Bunun sonucu olarak şiddeti yaygın olarak yaşayanların kadınlar olduğu bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre dünyada her üç kadından biri şiddete

maruz kalmaktadır. (DSÖ, 2002).

Şiddeti en yaygın şekilde yaşayan kadınlar, genellikle şiddete en yakınları tarafından maruz kalmaktadır. 2016, 2017 ve 2018 yıllarında Dünyada ve Türkiye’de yaşanan kadın cinayetlerinin analiz edilmesiyle, şiddet failinin %64 oranında eş ya da duygusal partner olduğu görülmüştür. Aile içi kadına yönelik şiddet, özel alanda yaşanan sorunlar olarak görüldüğünden ve ailenin mahremiyeti olarak algılandığından uzun bir zaman araştırma konusu yapılmamıştır (KSGM, 2016). Aile birliğinin devam etmesi adına sessiz kalınan, en yakınlarla dahi anlatmaktan imtina edinilen bir konu olarak kalmıştır. 19. Yüzyılda tüm dünyayı etkileyen kadın hareketinin başlamasıyla kadına yönelik ve ev içi şiddet daha görünür hale gelmeye başlamış olsa da tabu olarak görülmeye devam edilmiştir. Dördüncü Dünya Kadın Konferansında dünyada çok yaygın olmasına rağmen tanımı en az yapılmış insan hakları ihlali olarak kadına yönelik şiddete işaret edilmiştir (Avcı, 2020).

Ailenin mahremiyeti algısı nedeniyle şiddete maruz kalanların durumu aile dışına çıkarmak istememesi, yardım isteme ve adli mercilere başvurma oranı bakımından diğer şiddet türlerinden ayrılmaktadır (Buğa, 2021; Kabacaoğlu Koçtürk, 2020). Şiddete ait veriler kadınlara yönelik çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlar ile kolluk kuvvetlerinden elde edildiğinden, şiddetin kapalı kapılar ardında kalmasına, gerçek boyutlarının açıkça ortaya koyulamamasına neden olmaktadır (Canter, 2011).

Aile dışından üçüncü kişilerin tanık olmadığı, özel alanda yaşanan ve başkaları tarafından hukuki olarak müdahale edilemeyen ev içi ve kadına yönelik şiddet, kişinin en çok güvende hissetmesi gereken yerde yaşandığından şiddete uğrayanlarda daha büyük ve derin izler bırakmaktadır (Buğa, 2021). Şiddete doğrudan maruz kalan kadınların yanı sıra, aile içinde görülen şiddet çocukları da dolaylı yoldan etkilemektedir. Kadına yönelik şiddet ve çocukların şiddete maruz kalma ya da şiddete tanık olma durumu arasındaki bağlantı, yapılan araştırmalarda görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2014 yılında yaptığı araştırmaya göre, eş veya partner şiddeti ile çocuğa yönelik şiddet aynı hane içerisinde görülmekte, annesi şiddete maruz kalmış gençlerin %49’unun çocuklukta fiziksel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Kadına yönelik şiddetin tüm dünyada oldukça yıkıcı şekilde devam etmekte olduğu Dünya Sağlık Örgütü tarafından raporlanmış, ayrıca şiddetin erken dönemde başladığı, partnerleri tarafından şiddete maruz kalanların genç kızların yaklaşık dörtte biri olduğu

anlaşılmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2021).

Tüm dünyada kültürel, coğrafi, ekonomik fark ayırt etmeksizin varlığını sürdürmekte olan aile içi ve kadına yönelik şiddet, toplumları tehdit eden bir ayrımcılık biçimi ve küresel sorun olarak görülmektedir. Şiddet, kadının en temel haklarından yararlanmasını, mahrum kaldıkları nedeniyle kendini geliştirmesinin önüne geçerek toplumun gerisinde kalmasına sebep olmaktadır. (KSGM, 2021).

Şiddet olgusunun oldukça karmaşık olduğu göz önünde bulundurulsa da kadına yönelik şiddetin literatürde yer almaya başlaması toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde ele alınmasıyla bağlantılı biçimde sürdürülmüştür. Şiddetin altında yatan temel sebebin cinsiyetler arası eşitsizlik olduğu bilinmekte, ataerkil toplum düzeni içerisinde benimsenen cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddet arasında ilişki olduğu görülmektedir (Serinyel, 2021; Mcdermott, 2017). Toplumda erkeklerin güçler hiyerarşisinde üst konuma yerleştirilerek kadınların ikincil tutulması, erkeklerin şiddeti kadınlar üzerinde kontrol amaçlı kullanmasına sebep olmaktadır. Erkekler şiddet uygulamayı kendilerine bir hak olarak görmekte, toplumsal cinsiyet rolleri sonucunda şiddet ortaya çıkmaktadır (Serinyel, 2021). Dolayısıyla kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet temelli olmakta ve toplumsal normlar aracılığıyla meşrulaştırılmaktadır (Akbulut, 2022).

2.1.2.Şiddet Türleri

Kişilerin yaşam kalitelerine ciddi ölçüde zarar veren şiddet, toplumların iç dinamiklerine göre farklılaşsa da, kadınların maruz kaldıkları birtakım ortak şiddet türleri tanımlanmıştır. Çoğu zaman farklı şiddet türleri aynı anda uygulanıp iç içe geçebilmektedir. Genel olarak aile içi ve kadına yönelik şiddet türleri fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olarak belirtilmiştir (Sallan Gül, 2011).

Fiziksel Şiddet

Vücutta kırık, yırtık ve kesiklere, fiziksel işlevsellikte azalmaya, çeşitli yeti kayıplarına yol açabilecek olan fiziksel şiddetin sonuçları gözle görülebilir olduğundan en kolay fark edilen ve en çok gündeme gelen şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Tekmeleme, sarsma, yaralama, ısırma, vurma hareketleri fiziksel şiddet çerçevesinde değerlendirilmektedir (Özbek, 2022). Kişinin fiziksel bütünlüğünü bozan, bedeni üzerinde geçici ya da kalıcı hasarlar bırakan fiziksel şiddet, ölüme dahi yol açabilmektedir (Akkaya Şahin, 2010).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2015 yılında yürütülen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasına göre ülkemizde her 10 kadından 4’ü birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Psikolojik Şiddet

Somut fiziksel sonuçlar bulundurmayan psikolojik şiddet, duyguların ve duygusal ihtiyaçların baskı altına alınarak sömürülmesi olarak tanımlanmaktadır. Tehditlerde bulunmak, özgüvenini zedeleyici sözler söylemek, aşağılamak, alay etmek, kişinin kendi yaşamı üzerindeki kontrolünü yok etmek, ailesi veya arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek gibi çeşitli eylemleri içine alan psikolojik şiddet davranışının amacı kişiyi kontrol etmek, sindirmek, güçsüz hissettirmek, motivasyonunu kaybettirmektir (Polat, 2016).

Psikolojik şiddet, fark edilmesi fiziksel şiddete kıyasla zor olsa da gündelik hayatta sık rastlanmakta ve duygusal şiddet olarak da tanımlanmaktadır. Duygu ve düşüncelerinin dikkate alınmaması, görmezden gelme, onurunu kırma, suçlama davranışları kişinin psikososyal bütünlüğüne tehdit olduğundan psikolojik şiddet olarak değerlendirilmektedir (Coker vd., 2000). Psikolojik şiddet, öz saygının azalması, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, panik bozukluk, yeme ve uyku bozuklukları, alkol, sigara ve madde kullanımı, çeşitli psikosomatik bozukluklar gibi ruhsal problemlere yol açmaktadır (Özkan, 2017). Kadına yöneltilen şiddet türleri içerisinde en sık rastlanan şiddet türü olan psikolojik şiddete

maruz kalan kadınların oranı yüzde 44 olarak ortaya çıkarılmıştır (Hacettepe Üniversitesi, 2014).

Psikolojik şiddetin var olduğu her ilişkide fiziksel şiddet gözlenmeyebilir ancak fiziksel şiddetin bulunduğu her ilişkide psikolojik şiddet öğelerinin bazıları bulunur. Sıklıkla psikolojik şiddet fiziksel şiddetten önce başlar ve fiziksel şiddetin uyarıcısı olabilir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2022).

Ekonomik Şiddet

Ekonomik kaynakların baskı ve kontrol amacı olarak kullanıldığı şiddet türünde genellikle kadın çalışıyorsa kazancına el konması, çalışmıyorsa çalışmasına izin verilmemesi veya zorla istemediği bir işte çalışmaya zorlanması, kişinin kendi maaşı olsa dahi yaptığı harcamalarına karışılması, evin ihtiyaçlarının karşılanmaması, mirastan mahrum bırakma, gibi davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Bölükbaşı, 2015).

Türkiye’de ev içersine gelir getiren aile bireyinin genellikle erkek olması nedeniyle ekonomik şiddete maruz kalanlar çoğunlukla kadınlardır. Emeğini ücretsiz olarak ev içine yönlendiren kadının hiçbir sosyal güvencesinin, gelirin olmaması kadını ekonomik şiddete açık hale getirmektedir (Uçar, 2003). Ekonomik şiddet yalnızca mali bakımdan değil, barınma güvenliği, fiziksel ve zihinsel sağlık üzerinde de olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Hajihosseini, 2023). Kadının ekonomik özgürlüğünün bulunmaması, diğer şiddet türlerine maruz kaldığında şiddet ortamından ayrılamamasına yol açarak şiddet döngüsünü beslemektedir (Gökkaya, 2011).

Hacettepe Üniversitesi ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce gerçekleştirilen araştırmada (2015), ekonomik şiddet davranışlarından herhangi birine yaşamı boyunca en az bir kere maruz kalmış kadınlarının oranının yüzde 30 olduğu görülmüştür.

Cinsel Şiddet

İstenmeyen her türlü cinsel içerikli davranış ve saldırı eylemleri, cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Kişiyi cinsel ilişkiye zorlama, rızası dışında fiziksel temasta bulunma, cinsel saldırı, fuhuşa zorlama, erken yaşta ve zorla evlendirme, gebeliğe ya da kürtaja zorlama, sözle veya elle sarkıntılık, dijital ortamda cinsel içerikli mesaj gönderme gibi eylemlerde bulunmak cinsel şiddet olarak ele alınmaktadır. Cinsel şiddet, TCK bakımından suç kabul edilmektedir ancak evlilik içerisinde cinsel saldırı eyleminin gerçekleşmeyeceği inancının yaygın olması ve toplumun yapısı itibarıyla dile getirilmesi güç olarak görülmesi nedeniyle çoğunlukla kişiler ve aileler tarafından gizli tutulmakta, bu nedenle ilgili kurum ve kuruluşlara yapılan başvurular gerçek rakamları yansıtmamaktadır (Çakır, 2009).

Cinsel şiddet, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, cinsel işlevlerde bozulmalar, istenmeyen gebelikler, düşük, erken doğum gibi gebelik komplikasyonları ve infertilite gibi pek çok sağlık sorunlarına yol açabilmektedir (Yetişkin, 2021). Hacettepe Üniversitesi tarafından 2014 yılında yapılan araştırmada evli kadınların %12'sinin herhangi bir zaman diliminde yüzde 5'inin ise son bir yıl içerisinde cinsel şiddete maruz kaldığını raporlamıştır.

2.1.3. Şiddet Döngüsü

Kadına yönelik şiddetin tek seferlik geçici bir eylem olmadığı bilinmektedir. Walker (1979)'a göre şiddet içeren ilişkilerin içerisinde çıkmayı güçleştiren bir döngü bulunmaktadır. Lenore E. Walker, sistematik olarak devam eden şiddetin içindeki davranış kalıplarını açıklamak üzere bir sosyal döngü teorisi öne sürmüştür. Şiddetin karakteristik eğilimi olduğunu ve birtakım davranış modelleri içerdiğini açıklayan şiddet döngüsü teorisi üç aşamadan oluşmaktadır.

Döngünün ilk aşamasında şiddet uygulayan, ilişki içerisinde gerilim ve kıskançlık yaratmaya başlar, tehdit ve kontrol davranışları baş gösterir. Psikolojik şiddet belgindir, şiddet uygulayan kişi gittikçe kontrolü daha çok eline almaya çalışmaktadır. Öte yandan kadın gerilimi azaltmaya çalışmakta, uzlaşmacı hamleler yapmaktadır (Gürel, 2023). İkinci aşamada şiddetin boyutu değişir, şiddet uygulayan davranışlarına çeşitli bahaneler bulmaya

çalışır ve aniden saldırıya geçer, fiziksel şiddete başvurur. Üçüncü ve son aşama olan balayı aşaması ise kişinin şiddet döngüsünden çıkmasını güçleştiren kısımdır. Bu aşamada şiddet uygulayanın durağanlaştığı, gönül almaya çalıştığı, pişmanlık ya da hukuksal endişeleri nedeniyle yapıcı bir tavır sergilediği görülmektedir. Bu yapıcı tavırlar sayesinde şiddete maruz kalan kadın, olumlu yönde bir tutum gösterebilmektedir. Ancak bu dönem sonrasında şiddet uygulayan kişi tekrar gerilim yaratıcı davranışlarına geri dönebilir ve döngünün ilk aşaması tekrar edilmiş olur. Şiddet uygulayan kişinin karşı tarafı tahakküm altına almak amacıyla başlattığı bu şiddet eylemleri, giderek şiddete maruz kalanın tüm hayatını kontrol altına almasına yol açmaktadır. Balayı dönemi çok kısa sürse dahi şiddete maruz kalanın şiddet uygulayana bağlanmasında ve döngüye tekrar girmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Psikiyatrist Judith Herman, balayı aşamasındaki şiddet uygulayanın nazik davranışlarının, mağdurdaki minnet duygusunu tetiklediğini, failin kurtarıcı olarak görülmeye başlamasını sağladığını, hatta failin mağdur üzerinde hayranlık uyandırarak gücünü devam ettirdiğini vurgulamaktadır (Hill, 2023). Herhangi bir çözüm üretilmediği takdirde gerilim aşamasına dönüş yaşanacak ve balayı döneminin her seferinde tekrarlanması, kadının ilişkinin düzeleceğine dair inancının devam etmesine ve döngünün uzun sürerek şiddetin sona ermesini engellemesine neden olacaktır (Erdik, 2023).

Şiddet döngüsü terimi, aynı zamanda şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığını açıklamak için de kullanılmaktadır. Öğrenme ve rol model alma yoluyla kuşaklar arası geçiş sağlayabilen şiddet, kontrol edilemeyen bir davranış değil, bilinçli olarak seçilmiş bir davranış biçimidir (Yetişkin, 2021).

2.1.4. Şiddetin Kadınlar Üzerindeki Etkisi

Küresel bir halk sağlığı sorunu olan kadına yönelik şiddetin kadınlar üzerindeki etkisi, şiddet türleriyle paralel olarak fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak görülmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2002). Fiziksel şiddetin kadın sağlığı üzerindeki etkisi vücutta sıyrık, yara, kemikte kırık, uzuv kaybı gibi istenmeyen durumlar, cinsel şiddetin etkisi ise kadında istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, riskli kürtaj gibi

olumsuzluklar olarak seyretmektedir (WHO, 2012). Şiddetin fiziksel ve cinsel etkileri kadar görünür olmayan psikolojik etkilerine bakıldığında depresyon, kaygı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğunun ilk sıralarda olduğu görülmektedir (Campbel, 2002; Gleason, 1999; Onnar, 2020). Kadının çalışma olanaklarının, kapasitesinin, üretkenliğinin azalarak çalışma hayatından uzaklaşması, bunun sonucunda yoksullaşması ya da maaşına el konulduğu için kendi ihtiyaçlarını karşılayamaması şiddetin ekonomik sonuçları arasında yer almaktadır (KSGM, 2014).

Şiddet sonucunda sosyal, ekonomik, siyasal, eğitim ve sağlık gibi alanlarda erkeklerle eşit haklardan yararlanamayan kadınların maruz kaldıkları şiddetin türü fark etmeksizin kendi tercihlerini yaparak özgür yaşamaları engellenmekte, en temel haklarından mahrum kalmaktadırlar (Güreşçi, 2021). Şiddetin fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik sonuçlarının yanı sıra şiddet nedeniyle kadınların intihara teşebbüsleri ve kadın cinayetleri gibi ölümcül sonuçları da bulunmaktadır (Onnar, 2020).

2.1.5. Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Aile içi şiddete maruz kalan ve tanık olan her bireyin fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkilendiği görülmekle birlikte çocuklar, yetişkinlere kıyasla ruhsal ve bedensel açıdan kırılgan olduklarından şiddetin görünmez mağduru olarak nitelendirilmekte ve aile içi şiddetten en fazla etkilenen grubun çocuklar olduğu görülmektedir (Ayan, 2007; Bahabanoğlu, 2022). Çocukların bütünsel sağlığına, gelişimine, hayatını devam ettirmesine doğrudan veya dolaylı yollardan zarara neden olacak her türlü fiziksel, duygusal cinsel kötü muamele, ihmal ve istismar çocuğa yönelik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimi için bulundukları ev içerisinde güvende hissetmeleri oldukça önemliyken ev içi şiddet yaşanan ailelerde çocuğun gelişiminin olumlu yönde olması mümkün olmamaktadır (Akbulut, 2022). Aile içerisinde yaşanan şiddet çocuklar tarafından doğrudan veya dolaylı yolla deneyimlenmektedir. Şiddet, çocuğun bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal işlevlerine zarar vermekte, toplumda kuracağı ilişkilerin yapısını etkilemektedir (Başoğlu, 2017). Şiddete maruz kalan ya da tanık olan çocuklarda düşük benlik algısı, aşırı pasiflik ya da hiper aktiflik, iletişim ve uyum sorunları, akademik başarıda

bozulmalar, suça yönelme gibi sorunlar gözlenmektedir. (KSGM, 2014).

Şiddeti aile içinde deneyimleyen çocukların ebeveynlerine karşı davranışları değişebilmekte, şiddete maruz kalan annelerine bakım verme ihtiyacı hissederken, babalarına karşı güven duygusu kırılarak korku ve kaygı geliştirebilmektedirler (Özkan, 2022). Şiddete maruz kalan veya tanık olan çocukların zihnindeki anne ve baba figüründe bozulma olabilmekte, öte yandan şiddet gören kadınların sağlıklarındaki bozulma çocuklara bakım vermelerini sekteye uğratabileceğinden çocukların ihmal edilme olasılığı yükselmektedir (KSGM, 2015).

Çocuğun şiddete doğrudan maruz kalması da şiddete tanık olarak deneyimlemesi de şiddeti normalleştirerek çocukluğunda ve yetişkinlik döneminde sorun çözme yöntemi olarak kullanmasına, çocukların aile kavramı hakkında birtakım yanlış inançları benimsemesine neden olmaktadır (KSGM, 2015). Şiddetin ailenin bir parçası olduğuna, şiddet uygulayana bir ceza verilmediğine, şiddetin başka insanları kontrol etmek için bir yol olduğuna inanan çocukların şiddeti normalleştirilmesi, toplumda sağlıklı bireyler yetiştirilmesi açısından ciddi bir toplumsal problem olarak görülmektedir (KSGM, 2015). Şiddeti normalleştiren erkek çocukları yetişkinlik yaşamında şiddet uygulamakta, kız çocukları ise toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadına biçilmiş rolleri normalleştirmekte ve şiddeti içselleştirerek gelecek nesillere aktarımına neden olabilmektedir (Akbulut, 2022).

2.1.6. Kadın Cinayetleri

Kadına yönelik şiddet olayları kadınlar için birçok olumsuz deneyimi barındırmakta olup yaşanan şiddet bazı durumlarda ölümle sonuçlanabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanan ‘femisid’ terimi, en güncel haliyle ‘Bir kadını yalnız kadın olduğu için öldürmek’ anlamına gelmektedir. Kız bebekleri ve çocukları da dahil her yaş grubundan kadının cinsiyetinden dolayı bir erkek tarafından öldürülme riski bulunmaktadır. Son 3 yılın verilerine bakıldığında 2021 yılında öldürülen kadın sayısı 432, 2022 yılında 409, 2023 yılında ise 410’dur (anitsayac.com). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2023 yılı raporuna göre 2023 yılında öldürülen kadınların %65’i kendi evlerinde, %41’i evli oldukları erkek tarafından, %55’si ateşli silahlarla öldürülmüştür.

2.1.7. Şiddet ve Sosyal Politikalar

Şiddet, toplumsal nedenler barındırdığından bireysel çabayla önüne geçilmesi mümkün olmamakta, şiddete yönelik devlet politikaları kadınların korunması ve şiddetin önüne geçilmesi bakımından önem teşkil etmektedir (Erdik, 2023; Düğmeci Gürsel, 2019). Türkiye’de de şiddetin önlenmesi hususunda, insan hakları kavramının önem kazanması ve 1970’lerden bu yana artan kadın hareketiyle birlikte mevzuatlarda birtakım çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. 90’lı yıllardan itibaren kurumsallaşma başlamış, 2000’li yıllarla birlikte çeşitli çalışmalarla gelişmiştir. Yapılan çalışmalar, başlangıçta doğrudan kadın hakları sorununu ele almayan çalışmalar olsa bile kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti kapsayacak nitelikte olup, kadınların yaşadıkları ayrımcılıkları engellemek ve toplumdaki konumlarını revize etmek bakımından önem arz etmektedir (Parlak Börü, 2017).

Uluslararası Mevzuatta Aile İçi Şiddet

Birleşmiş Milletler (BM), 1946 yılında Kadının Statüsü Komisyonu’nu kurmuş, kadının insan hakları doğrultusunda önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Eşitlik düşüncesi, iki büyük dünya savaşının ardından bünyesindeki ülkelerin iç hukuklarına doğrudan etki eden Birleşmiş Milletler belgelerinde somutlaşmıştır (Karınca, 2008).

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW):

Birleşmiş Milletler Komisyonunun en önemli çalışmasını 1979 yılında kabul edilen, 1981 yılında yürürlüğe giren ve kadınların insan hakları bildirisi olarak görülen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) oluşturmaktadır. Sözleşmeyi kendinden önceki düzenlemelerden farklı kılan, odak noktasının kadının insan hakları olmasıdır (Moroğlu, 2020).

CEDAW öncesi düzenlemeler daha dar kapsamlı olarak insan hakları bağlamında ele alınmış, kadın ile ilgili yalnızca kadınların siyasal hakları, evli kadınların hakları gibi belirli konular gündeme getirilmiştir. CEDAW ile birlikte ise bütüncül bir yaklaşımla kadın hakları daha geniş kapsamlı olarak ele alınmış, kadınların hangi alanlarda ihlaller yaşadıkları ayrıntılı olarak irdelenmiştir (Akkaya Şahin, 2010). Sözleşmenin birinci maddesinde kadınlara karşı ayrımcılık, “siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun bütün kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir” olarak tanımlanmıştır. İlk maddede geçen ‘medeni durumlarına bakılmaksızın’ ifadesi, kadınların kendi aralarında bir ayırma tabi tutulmamaları gerektiğini vurgulayarak aile içi şiddet ve kadına karşı ayrımcılığın resmi evlilik ile sınırlı kalmadığını anlatmaktadır. (Akkaya Şahin, 2010).

Taraf devletlere eşitlikçi bir politika izlemeleri konusunda öneri getiren sözleşmede, kabul edildiği tarihlerde aile içi şiddete yönelik tam bir farkındalık gelişmediğinden doğrudan kadına yönelik aile içi şiddete yönelik herhangi bir düzenleme yer almamıştır (Moroğlu, 2012’den aktaran; Buğa, 2021). Ancak içeriğinde yer alan ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel haklar bağlamında sözleşme, taraf devletlere kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi açısından yol gösterici nitelik sunmaktadır. Sözleşmenin taraf devletler tarafından uygulanma halini denetlemekle yükümlü ‘Kadına Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi’, dört yılda bir devletler tarafından alınan önlemlere dair raporları incelemekte ve sözleşmenin etkinliği hakkında tavsiye kararları vermektedir.

Englehart ve Miller (2014)’a göre hem kamusal hem özel alanda ve bireyin zihninde değişimi mecbur kılması açısından büyük önem taşıyan sözleşme, 20 Aralık 1985 tarihinde ülkemiz tarafından da kabul edilmiş, 1986 yılında yürürlüğe girmiştir.

Kadınlara Yönelik Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildirge (1993):

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen bildirge, CEDAW içerisinde kadına yönelik şiddet hususuna doğrudan değinilmemiş olmasına gelen eleştiriler üzerine gereksinim duyularak hazırlanmıştır (Moroğlu, 2013). Bildirgede fiziksel şiddetin yanında psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetin önemi vurgulanırken, CEDAW' ın etkin bir biçimde uygulanmasının şiddetin önlenmesi için mutlak bir yol olduğu savunulmaktadır. Bildirge içerisinde kadına karşı şiddetin önlenmesine dair devletlerin alması gereken önlemler sıralanmış, devletin yükümlülüklerinin başında kadına karşı şiddetin yasaklanması gerektiği belirtilmiştir. Hukuki bağlayıcılığı olmasa dahi kadına yönelik şiddet üzerine yoğunlaşması, devletlerin iç hukuklarında düzenlemeler yapmasında itici güç olarak görülmektedir (Moroğlu, 2015).

Ulusal Mevzuatta Aile İçi Şiddet

Anayasa'nın 90.maddesinde uluslararası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu belirtilmektedir. Türkiye taraf olduğu uluslararası belgeler ve iç mevzuatındaki uyumsuzlukları önlemek amacıyla kadının insan hakları ve kadına yönelik şiddetle ilgili iç hukukunda düzenlemelere gitmiştir. Bunun ilk adımı olarak CEDAW' ın imzalanmasının ardından 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunması Dair Kanun'dur. Bu kanunda aile içi şiddet kavramı ilk kez kullanılmış olup temel amaç kanunda yazılı birtakım tedbirlerle aile içi şiddeti önlemektir (Günay, 2012'den aktaran; Buğa,2021).

1926'da kabul edilen Medeni Kanun'da 2002 yılında değişikliklere gidilmiş, 9 Ocak 2003 tarihinde Aile Mahkemeleri kurulmuştur. Böylece 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunu uygulamakla yükümlü Aile Mahkemeleri ve hakimleri görevlendirilmiştir. Aile mahkemelerinin kurulamadığı yerlerde ise ilgili iş ve işlemlerden Asliye Hukuk Mahkemeleri sorumlu tutulmuştur. Söz konusu kanun ile ilgili yürürlükte bulunduğu 14 yıl boyunca birtakım eksiklikler gündeme gelmiş, bu yetersizlikler sonucunda 20 Mart 2012

tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğü girmiştir (Özkan, 2017).

4320 sayılı kanuna göre kurumlar arası koordinasyon, koruma kararı verilmesi, geçici maddi yardım gibi hususlarda daha kapsamlı maddeler içeren 6284 sayılı kanun ile öngörülen tedbirler koruyucu ve önleyici olarak ikiye ayrılmaktadır. Kanunda, şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan kişilerin korunması, şiddetin önlenmesi ve buna yönelik mücadelenin verilmesi kapsamında hükümler yer almaktadır. Şiddetle mücadelenin kurumsal hale getirilmesini amaçlayan kanunla birlikte Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerinin (ŞÖNİM) kurulması ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasına karar verilmiştir (Buğa, 2021).

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddete maruz kalanların etkin bir şekilde korunmasının sağlanması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne düzenli aralıklarla ulusal eylem planları hazırlanmakta, kamu kurum ve kuruluşları, üniversitelerin kadın araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla mevzuat düzenlemeleri sağlanmaktadır (Buğa, 2021).

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri:

Şiddete karşı geliştirilen mekanizmaların en önemli sacayaklarından biri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlükleridir (Erdik, 2023).

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 2012 yılında yürürlüğe girmesiyle, bu kanunun 14. Maddesine ve 6284 sayılı kanunun uygulama yönetmeliğinin 39. Maddesine dayanarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmeyi amaçlayan yasanın etrafında kurulan, koruyucu ve önleyici çalışmalar yürütmeyi hedefleyen ve 7/24 esasına uygun olarak çalışan kuruluşlar 2012 yılında 14 ilde pilot uygulamaya başlamış, günümüzde 81 ilde hizmet vermektedir (Buğa, 2021; Uğur, 2012).

Kadrosunda psikolog, sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, çocuk gelişimci, psikolojik

danışmanları barındıran, 6284 sayılı kanunda belirtildiği üzere “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek” amacıyla şiddete maruz kalan ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan bireylerin barınma, psiko-sosyal, hukuki, ekonomik, sağlık, eğitim ve mesleki açılardan desteklenmesine ve bireylere rehberlik-danışmanlık hizmeti sunulmasına yönelik çalışmalarda bulunan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerinin yalnızca müdahale için değil, önleyici amaçlı olarak da çalıştığı vurgulanmaktadır (Altıparmak, 2015).

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri bünyesinde çalışmalarını yürütürken birtakım kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Her ilde 6284 sayılı kanun kapsamında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu kurulmakta, mülki amir başkanlığında kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, meslek örgütlerinden temsilcilerin katılımıyla il bazında kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında faaliyetler yürütülmektedir. (6284 sayılı kanun, 2012).

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama riski bulunanlara yönelik koruyucu ve önleyici çalışmaların yanında, 6284 sayılı kanunun 15. Maddesi 3. Fıkrası gereğince ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayanlara yönelik hizmetler sunulmaktadır. Şiddetin psikolojik durumunu açıklayıcı bir şekilde ortaya koymak, şiddet uygulayanların öfke kontrolü ve stresle başa çıkmalarına yönelik eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılımlarını sağlamak, ruhsal bozukluğun ya da alkol ve madde bağımlılığın olması halinde sağlık kuruluşlarında tedavilerinin sağlanmasına dair çalışmaların yürütülmesi, ŞÖNİM’in görevleri arasındadır (6284 sayılı kanun, 2012).

ŞÖNİM’ler, kadına yönelik şiddette ilk müdahale birimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Altıparmak, 2015). Türkiye’de şiddetin önlenmesi hususunda oldukça büyük yere sahip bu kuruluşların sayısının ve yetkinliğinin artırılması önem teşkil etmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün ‘2022 Yılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Faaliyet Planı’nda ‘Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerinin sayı ve kapasitelerinin artırılması’ hedef olarak belirlenmiş, bu kapsamda personel sayısının ve

nüfusun yoğun olduğu kentlerde kuruluş sayısının artırılması amaçlanmaktadır. Açıldıkları 2012 yılından bu yana ŞÖNİM' lerin sayılarının 14'ten 82'ye çıkarıldığı görülmektedir. Bu hususta planlanan çalışmalarda Adana, Antalya, Bursa, İstanbul, İzmir, Konya ve Şanlıurfa'da ikinci ŞÖNİM' lerin açılması kararlaştırılmıştır (Boztepe, 2022).

Kadın Konukevleri:

Kadın Konukevleri “Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarının giderilmesi suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri, kadın konukevi, sığınma evi, kadın sığınağı, kadın evi, şefkat evi ve benzer adlarla açılmış ya da açılacak sosyal hizmet kuruluşu” olarak tanımlanmıştır (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013:1). Söz konusu yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasına göre “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bölgenin ihtiyacına, sosyo-kültürel yapısına göre uygun görülecek il ve ilçelerde konukevi açabilmekte olup büyükşehir belediyeleri ile nüfusu yüz bini geçen belediyelerin ihtiyaca cevap verebilecek nitelik ve sayıda konukevi açması” gerekmektedir.

Şiddete maruz kalan ya da maruz kalma ihtimali bulunan kadınlar, kolluk kuvvetlerine ya da bulundukları kentte bulunan ŞÖNİM' lere bireysel başvuruda bulunarak barınma talebinde bulunabilmektedir. Hem kuruluş personelinin hem de şiddete maruz kalmış kadınların güvenliği için Kadın Konukevleri gizlilik esasıyla çalışmaktadır. Barınmanın yanı sıra psiko-sosyal destek, istihdama yönelik rehberlik, hukuki destek, kreş desteği, harçlık desteği ve yönlendirme çalışmaları kadın odaklı olarak yürütülen kurumda kadınların güçlenerek yaşamlarını idame ettirebilmeleri amaçlanmaktadır (KSGM, 2008).

Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Raporları:

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi işbirliğiyle yürütülen Türkiye’ de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’ na göre (2009), birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’ de de kadınların maruz kaldığı, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilediği ve insan haklarının ihlal edildiği, kadınların şiddet gördüğü bireylerin çoğunlukla eşleri ya da duygusal birliktelik yaşadıkları bireyler oldukları, evlenmiş kadınların şiddete maruz kalma oranının diğer medeni durumlardaki kadınlara oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Evlenmiş kadınların en fazla duygusal şiddete maruz kaldıkları, ikinci olarak fiziksel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Lise ve üzeri eğitim almış her 10 kadından 3’ ünün eşinden ya da birlikte olduğu kişiden fiziksel veya cinsel şiddet gördüğü, kadınların % 7’ sinin 15 yaşından önce cinsel istismara maruz kaldığı, tüm kadınların 15 yaşından sonra herhangi bir erkek tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığı ve kadınların büyük çoğunluğunun erkeklerin bazı durumlarda eşlerine şiddet uygulayabileceği görüşünü savunduğu ve kadınların yaklaşık yarısının yaşadıkları fiziksel ve cinsel şiddeti kimseyle paylaşmadıkları araştırmanın çarpıcı sonuçlarıdır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirilen Türkiye’ de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında (2014), 15-59 yaşları arasında kadınlarla yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, kadınlara yönelik aile içi şiddetin hala yaygın olduğu, kadınların en çok eş ya da birlikte olunan erkekten şiddet gördüğü, eğitim, yaş ya da refah düzeyi fark etmeksizin her gruptan kadının şiddet mağduru olduğu, şiddete maruz kalan kadınların %44’ ünün şiddetten kimseye bahsetmediği, şiddete maruz kalan kadınlarda kurumsal başvuru oranının %10 olduğu verileri ortaya çıkmıştır.

2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Öğrenme, genel anlamıyla pekiştirilmiş tekrarlarla kişinin davranış değişiminin gerçekleşmesi anlamına gelmektedir (Houwer vd., 2013). Davranışçı kuramların insan davranışlarının komplike yapısını açıklamak için yetersiz kalmasıyla ilk olarak John Dewey

tarafından insanların birbirleriyle sosyal etkileşimleri sonucunda öğrenme gerçekleştiği fikri ortaya koyulmuştur. Rus psikolog Lev Vygotsky, öğrenmenin ve gelişimin sosyal ortamda gerçekleştiğini ifade etmiş, Jullian Rotter ise çevre ve birey arasındaki ilişkiye vurgu yaparak sosyal öğrenmeyi kavramsal olarak ilk ele alan kişi olmuştur. Bu gelişmelerle birlikte kuramsal olarak sosyal öğrenmeyi geliştiren bilim insanı Albert Bandura'dır (Bayrakçı, 2007).

Bandura (1977), bireylerin gelişimsel sürecinin yalnızca yaşa bağlı doğrusal bir zemin üzerinde ilerlediği görüşünü eleştirerek bireyler arası farklılıklar içerisinde çevre faktörünü vurgulamaktadır. Sosyal bir varlık olan insanın, farklı çevrelerde yetişerek davranışlarında farklılık yaratan sosyal modellerin olduğunu, çevreleriyle etkileşim içerisinde olan bireylerin diğer bireyleri gözlemlemeleriyle sosyal öğrenme sürecinin gerçekleştiğini savunmaktadır. İnsanların deneme-yanılma yoluyla tecrübe edinerek öğrenmelerinin hayatta kalmak için yeterli olmadığı, bireyleri izleyerek onları taklit etme, model alma, sonucunda ödül olan davranışları devam ettirme, sonucunda ceza olan davranışlarından ise kaçınma eğiliminde olduğu düşüncesi sosyal öğrenmenin temelini oluşturmaktadır.

Bandura, sosyal öğrenmeyle ilgili ilk çalışmalarını çocuklarla gerçekleştirmiştir. Yaptığı deneylerin sonucunda, iki türlü sosyal öğrenme sürecinin bulunduğu görüşü oluşmuştur: Edimsel koşullanma ile model alma ve taklit (Ayan ve Gökkaya, 2017). Edimsel koşullanma, Skinner'ın tanımıyla pekiştireçler aracılığıyla şartlanmayı ifade etmektedir. Bandura, birey davranışının sonucunda toplum tarafından onay ve kabul alıyorsa ya da ödüllendiriliyorsa, davranışı öğrenme ve gerçekleştirme ihtimalinin artacağı görüşünü savunmaktadır (Tatlıoğlu, 2021). Model alma ve taklitte öğrenme sürecinde ise bireyler, çevresindekilerin davranışlarını gözlemleyerek davranışı taklit eder, sosyalizasyonlarını aynı davranışlarla gerçekleştirirler.

2.2.1. Şiddet ve Sosyal Öğrenme Kuramı

Bireylerin hayatlarını doğrudan etkileyen şiddet, toplumdan bağımsız olarak düşünülemeyecek bir olgudur. Toplumun bütün dinamikleriyle ilişki içerisinde olan şiddetin

toplumdan çeşitli beslenme şekilleri vardır. Kültürel, ekonomik boyutlarının yanı sıra aile ve çevre aracılığıyla modelleme ve taklit yoluyla nesilden nesile aktarılan şiddet davranışının öğrenme boyutu önem teşkil etmektedir. Dünyaya gelen bireylerin sosyalizasyon sürecinin aile içerisinde bebeklikten itibaren başladığı düşünüldüğünde, şiddet davranışının da aynı diğer davranış örüntüleri gibi aileden öğrenileceği yadsınamaz bir gerçektir.

Sosyal öğrenme kuramının en temel bileşeni taklit olgusudur. Bebekler büyüme sürecinde taklit yoluyla davranış kalıplarını hayata geçirmektedir. Sosyal öğrenme, başkalarının davranışları gözlem yoluyla öğrenilebildiğini savunmakta olup, şiddet ve saldırgan davranışlar da gözlem yoluyla öğrenilebilmektedir (Bandura, 1989).

Ailesi ve yakın çevresi içerisinde şiddet davranışına tanık olan çocuklar, davranış örüntüsünü normal kabul ederek ergenlik ve yetişkinlik hayatlarında kullanabilecektir. Aile içerisinde kız çocuklar annelerinin davranışlarını model alırlarken erkek çocuklar babalarını modellemeye meyillidir. Şiddet davranışlarının olduğu bir evde büyüyen kız çocuk, babası tarafından annesine şiddet uygulandığında annesinin pasifize olmuş davranışlarını gördüğü takdirde şiddet davranışının aile içerisinde olağan bir durum olduğunu, buna tepki göstermemek gerektiğini öğrenerek şiddeti içselleştirebilmektedirler. Erkek çocuklar ise babanın uyguladığı şiddeti görerek şiddetin çatışmaları çözmek için kullanılan bir yöntem olduğunu, aile ilişkilerinin bir parçası olduğunu, şiddet uygulayana herhangi bir ceza verilmediğini, şiddetin diğer insanları kontrol etmek için bir yöntem olduğunu öğrenmektedir. Böylece sosyal öğrenme yoluyla çocuklukta yaşanan şiddet, yetişkinlik çağına taşınarak şiddetin nesilden nesle aktarımına neden olmaktadır (Vasi, 2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analizi ve araştırmanın sınırlılıkları yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada olduğu karma araştırma deseni kullanılmıştır. Karma araştırma modeli, araştırmacının aynı araştırmada nicel ve nitel yöntemlerle veri topladığı, verileri analiz ettiği, bulguları bütünleştirdiği ve geleceğe yönelik yordamalarda bulunduğu araştırma olarak tanımlanmaktadır (Tashakkori ve Creswell, 2007). Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı model olan karma araştırma modellerinden ‘eş zamanlı üçgenleme tasarımı’ kullanılmıştır. Eşzamanlı üçgenleme modelinde, yöntemler arası eşit baskınlık söz konusudur; nicel ve nitel veriler aynı zamanda toplanıp analiz edilir. Farklı yöntemlerden elde edilen sonuçların birbirini destekleyip desteklemediği araştırılır (Baki ve Gökçek, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Çanakkale Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuruda bulunan 18-65 yaş arası 103 şiddete maruz kalan kadından oluşmaktadır. 103 katılımcı arasından rastgele seçilen ve çalışmaya katılım konusunda gönüllü olan 10 kadınla nitel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmına katılan 103 katılımcının sosyo-demografik özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1

Yaş Durumu

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
45 yaş altı	68	66
45 yaş ve üstü	35	34
Toplam	103	100

Tablo 2

Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Okuryazar ve ilkokul	48	46,6
Ortaokul ve üstü	55	53,5
Toplam	103	100

Tablo 3

Medeni Durum

Medeni Durum	Frekans	Yüzde(%)
Evli	24	23,3
Bekar	51	49,5
Boşanmış	28	27,2
Toplam	103	100

Tablo 4

Gelir Durumu

Gelir Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Geliri yok	32	31,1
Düşük	17	16,5
Orta	39	37,9
Yüksek	15	14,6
Toplam	103	100

Araştırmaya katılan 103 kadının %66'sının 45 yaş altı, %34'ünün 45 yaş ve üstü olduğu, okuryazar ve ilkokul mezunu oranının %46,6, ortaokul ve üstü mezuniyet oranının %53,5 olduğu, katılımcılarının %23,3'ünün evli, %49,5'inin bekar ve %27,2'sinin boşanmış olduğu, geliri olmayan katılımların %31, düşük gelirli %16,5, orta gelirli %37,9 ve yüksek gelirli %14,6 katılımcı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın nitel kısmına katılım sağlayan 10 kadının sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5

Kadınların yaş dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
45 yaş altı	5	50
45 yaş ve üstü	5	50
Toplam	10	100

Katılımcıların %50'sinin 45 yaş altı, %50'sinin 45 yaş üstü olduğu görülmekte olup yaş ortalamaları 46,2'dir.

Katılımcıların öğrenim durumlarına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6

Kadınların öğrenim durumları

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde(%)
İlkokul	3	30
Ortaokul	1	10
Lise	2	20
Lisans	4	50
Toplam	10	100

Katılımcıların %30'u ilkokul, %10'u ortaokul, %20'si lise ve %40'ı lisans mezunudur.

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 7

Kadınların medeni durumları

Medeni Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Evli	7	70
Bekar	1	10
Boşanmış	1	10
Dul	1	10
Toplam	10	100

Kadınların %70'i evli, %10'u bekar, %10'u boşanmış olup kadınlardan biri eşinin vefat ettiğini beyan etmiştir.

Kadınların mesleklerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 8

Kadınların meslekleri

Meslek	Frekans	Yüzde(%)
İşsiz	1	10
Ev Hanımı	2	20
İşçi	2	20
Memur	2	20
Emekli	3	30
Toplam	10	100

Katılımcıların %10'u işsiz, %20'si ev hanımı, %20'si işçi, %20'si memur, %30'u emekli olduğunu belirtmiştir. Emekli olanlar özel sektörden emekli olduklarını aktarmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama süreci Ocak 2023- Mart 2023 tarihleri ile sınırlıdır. Görüşmeyi kabul eden kadınlara çalışmanın amacı ve görüşmenin süresi ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılıma gönüllü olan kadınlardan onay alınmış ve bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Görüşme öncesinde ve sırasında kadınların rahatsızlık hissetmeleri halinde soruları cevaplandırmayabilecekleri kendilerine hatırlatılmıştır.

Nicel verilerin toplanması için “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği” (ÇÖYÖ) kullanılmıştır. Nitel veriler için ise katılımcılara araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış 9 soru yöneltilmiş olup görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür. Nitel görüşmelerde tutulan kayıtlar bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3.3.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)

Nicel veri toplama aracı 40 maddeden oluşan 5’li likert tipi ölçek, 1994 yılında Bernstein ve arkadaşları tarafından 18 yaş öncesi örselenme yaşantılarını incelemek amacıyla geliştirilmiş ve Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0.79-0.94 arasında bulunmuştur. Yanıt seçenekleri 1-Hiçbir zaman 2-Nadiren 3-Bazen 4-Sıklıkla 5-Çok sık olarak verilmiştir.

Aslan ve Alpaslan (1999), “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği”ni Türkçeye uyarlamışlardır. Ölçeğin uyarlanma aşamasında 3 psikiyatrist, bir psikolog ve bir epidemiyolog yer almıştır. Söz konusu ölçeğin giriş cümlesi “When I was growing up”, anlaşılabilmesi açısından Türkçeye “Ben çocukken” olarak çevrilmiştir. Aslan ve Alpaslan, ölçek geçerliği için faktör ve yapı geçerlik analizleri gerçekleştirmişlerdir. Yapılan faktör analizinde üç faktörlü bir tablo ortaya çıkmış olup, bunlar duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal, fiziksel kötüye kullanım ve fiziksel ihmal ve cinsel kötüye kullanım olarak isimlendirilmiştir. Güvenilirlik analizleri neticesinde ise Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0.96 olarak belirlenmiş, ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik kat sayıları 0.94 ile 0.96

arasında bulunmuştur. Cronbach Alpha değerinin 0.70 ve üzerinde olması güvenilir olduğu anlamına gelmektedir.

3.3.2. Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından, katılımcıların kök aile yaşantıları, partnerlerinin kök aile yaşantıları ve evlilik-birliktelik yaşantıları hakkında bilgilerin elde edilebileceği temel bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formu, kadınların ve partnerlerinin çocuklukta şiddete maruz kalma durumlarının sorgulanması ile evlilik/birliktelik yaşantılarındaki temel sorunları ortaya koymak üzere oluşturulmuştur. Sorular oluştururken kadına yönelik şiddet konusunda literatür taraması yapılmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Kadınların çocukluk ve yetişkinlik dönemlerindeki deneyim, gözlem ve bakış açılarını ortaya koymak, katılımcıların hayatında önem teşkil eden meseleleri açığa çıkarmak amaçlanarak açık uçlu sorular tasarlanmıştır. Görüşme formu içerisinde demografik bilgiler ve meslek hayatlarına dair sorular da bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada hem nicel hem de nitel veriler analiz edilmiştir. Partnerleri tarafından şiddete maruz kalan kadınlardan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ile toplanan nicel veriler, SPSS-21 istatistik programında kodlanarak analiz edilmiştir.

Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik analizleri yapılmıştır. Faktör analizleriyle yapı geçerliliği incelenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen verilere göre Cronbach alfa kat sayısı incelendiğinde 0,917 olduğu görülmüştür.

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları demografik verilere göre incelenmeden önce ölçekten aldıkları puanların toplamının normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov Smirnov normallik testi ile analiz edilmiştir. Normallik testi sonucunda, Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden alınan puanlarının normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek amacıyla çarpıklık kat sayıları incelenmiştir.

Çarpıklık kat sayıları -1 ile +1 aralığı arasında değişmektedir. Varyansların homojenliği için ise Levene testi yapılmış olup varyansların homojen ($p>.05$) olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın nitel kısmı için betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin net olmayan içeriklerinin tema, kategori ve alt kategorilere ayrılması ve kategorize edilen verilere ilişkin bulgular incelenerek araştırmacı tarafından yorumlanmasına dayalı bir nitel araştırma türüdür. Betimsel analizde katılımcıların düşüncelerini yansıtabilmek için alıntılara sıklıkla yer verilmektedir. (Ültay vd., 2021).

Betimsel analiz için açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formu, yarı yapılandırılmış görüşmelere ait kayıtlar, araştırmacı ve katılımcıların tüm diyalogları metin haline getirilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. Görüşme formu hazırlama sürecince gerçekleştirilen literatür taraması sonucu elde edilen kavramsal çerçevede belirlenen başlıklar ile katılımcıların görüşmeler sırasında vurguladığı farklı boyutlara göre temalar belirlenerek alt kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen temaların anlamlı ve sistematik olarak değerlendirilmesi için MAXQDA aracılığıyla analizler gerçekleştirilmiştir. Kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak amacıyla da farklı bir kişiye de kodlama yaptırılmış ve he iki kodlayıcının da kodlamaları arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Bu amaçla kodlayıcılar arası tutarlık için Nitel verilerin analizinde Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$) hesaplanmış ve 0.95 bulunmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu araştırma, partnerleri tarafından şiddete maruz kalmış kadınların çocukluk çağı örselenme yaşantılarının sosyal öğrenme kuramı bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda katılımcılara Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği uygulanmış olup katılımcılardan toplanan veriler SPSS-21 istatistik programında kodlanarak katılımcıların demografik özelliklerine göre analizler yapılmıştır. Araştırmanın nitel kısmı için gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler sonucunda derlenen temalar ve alt kategoriler halinde derlenmiştir. Yapılan nicel ve nitel analizler bu bölümde rapor edilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği fiziksel ve duygusal kötüye kullanım alt boyutlarında, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve gelir durumlarına göre puan ortalamaları incelenmiştir.

Tablo 9’da katılımcıların çocukluk döneminde yaşanan örselenme yaşantısı fiziksel kötüye kullanım alt boyutunun yaş grubuna göre incelenmesine ait bağımsız gruplar t test sonuçları verilmiştir.

Tablo 9

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Yaş Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t Testi

Yaş Grubu	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
40 yaş öncesi	63	34,49	6,65	90	0,829	.01
40 yaş ve üstü	29	35,72	6,56			

ÇÖYÖ fiziksel alt boyutunda katılımcıların yaşlarına göre t test sonuçları incelendiğinde aralarında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. $t(90)=-.829$, $p>.01$ Buna göre 40 yaş altındaki bireylerin çocukluk çağı örselenme yaşantısındaki fiziksel kötüye kullanım düzeyi (ort=34,49), 40 yaş üzerindekiilerden (ort=35,72) daha düşüktür.

Tablo 10'da katılımcıların çocukluk döneminde yaşanan örselenme yaşantısı duygusal kötüye kullanım alt boyutunun yaş grubuna göre incelenmesine ait bağımsız gruplar t test sonuçları verilmiştir.

Tablo 10

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Yaş Grubuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t Testi

Yaş Grubu	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
40 yaş öncesi	63	56,03	8,19	90	0,371	.01
40 yaş ve üstü	29	56,68	7,18			

ÇÖYÖ duygusal alt boyutunda katılımcıların yaşlarına göre t test sonuçları incelendiğinde aralarında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. $T(90)=.371$, $p>.01$

Buna göre 40 yaş altındaki bireylerin çocukluk çağı örselenme yaşantısındaki duygusal kötüye kullanım düzeyi (ort=56,03), 40 yaş üzerindekiilerden (ort=56,68) daha düşüktür.

Tablo 11'de katılımcıların çocukluk döneminde yaşanan örselenme yaşantısı fiziksel kötüye kullanım alt boyutunun eğitim durumuna göre incelenmesine ait bağımsız gruplar t test sonuçları verilmiştir.

Tablo 11

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t Testi

Eğitim Durumu	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Okuryazar ve ilkokul	41	36,00	7,11	90	1,465	.01
Ortaokul ve üstü	51	33,98	6,10			

ÇÖYÖ fiziksel alt boyutunda katılımcıların eğitim durumlarına göre t test sonuçları incelendiğinde aralarında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. $T(90)=1,46$, $p>.01$ Buna göre okuryazar olan ve ilkokul mezunu bireylerin çocukluk çağı örselenme yaşantısındaki fiziksel kötüye kullanım düzeyi (ort=36,00), ortaokul ve üzeri mezunlarda (ort=33,98) daha yüksektir.

Tablo 12’ de katılımcıların çocukluk döneminde yaşanan örselenme yaşantısı duygusal kötüye kullanım alt boyutunun eğitim durumuna göre incelenmesine ait bağımsız gruplar t test sonuçları verilmiştir.

Tablo 12

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Ait Bağımsız Gruplar t Testi

Eğitim Durumu	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Okuryazar ve ilkokul	41	55,92	8,45	90	0,340	.01
Ortaokul ve üstü	51	56,49	7,42			

ÇÖYÖ duygusal alt boyutunda katılımcıların eğitim durumlarına göre t test sonuçları incelendiğinde aralarında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. $T(90)=,340$; $p>.01$ Buna göre okuryazar olan ve ilkokul mezunu bireylerin çocukluk çağı örselenme yaşantısındaki duygusal kötüye kullanım düzeyi (ort=55,92), ortaokul ve üzeri mezunlarda (ort=56,49) daha düşüktür.

Tablo 13 ve 14'te katılımcıların çocukluk döneminde yaşanan örselenme yaşantısı fiziksel ve duygusal kötüye kullanım alt boyutlarının medeni duruma göre incelenmesine ait ANOVA analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 13

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Fiziksel Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Medeni Duruma Göre İncelenmesine Ait ANOVA Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası ,01	72,41	2	36,20		,824
Gruplariçi	39,09	89	43,92		

Tablo 14

Çocukluk Döneminde Yaşanılan Örselenme Yaşantısı Duygusal Kötüye Kullanım Alt Boyutunun Medeni Duruma Göre İncelenmesine Ait ANOVA Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası ,01	28,77	2	14,38		,229
Gruplariçi	55,93	89	62,85		

Katılımcıların ÇÖYÖ ölçeğine ilişkin alt boyutu olan fiziksel kötüye kullanım alt boyutunun tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların fiziksel kötüye kullanım puanlarıyla medeni durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. $F(2,89)=.824$; $P>.01$

Katılımcıların duygusal kötüye kullanımı puanlarıyla medeni durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. $F(2, 89)=.229$; $P >.01$

Gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark olmamasına rağmen, boşanmış olan kadınlarda hem fiziksel hem duygusal kötüye kullanım puan ortalamaları yüksektir.

4.2. Nitel Veriler

Katılımcıların kimlik gizlilikleri ve araştırmanın etik ilkeleri gereğince, araştırmada katılımcıları tanıtıcı verilere yer verilmemiş, katılımcı kodlamaları kullanılmıştır.

Aile içerisinde yaşanan kadına yönelik şiddet, varsa ailede çocuktan bağımsız düşünülemeyeceğinden yapılan görüşmeler temalara ayrılırken kadınlar ve partnerlerinin yanı sıra ailedeki çocukla ilgili kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar, literatür taraması sonucu belirlenen konular ve katılımcılardan alınan görüşler neticesinde belirlenmiştir.

4.2.2. Kadınların Çocukluk Dönemi Yaşantıları

Kadınların çocukluk dönemi yaşantıları, ailede bakım verenlerinin kimler olduğu, ebeveynlerinin ilişkileri, aile içi şiddete maruz kalıp kalmadıkları/tanık olup olmadıkları, ekonomik durumları ve aile içerisinde sosyal destek görüp görmeme durumları açısından incelenmiştir.

Çocukluk Dönemi Bakım Veren

Katılımcıların bakım verenlerine ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 15

Çocukluk Dönemi Bakım Veren

Bakım Veren	Frekans	Yüzde(%)
Anne-baba	9	90
Anneanne-Babanne	1	10
Toplam	10	100

Kadınların %90'ı çocukluklarını anne ve babalarıyla geçirdiğini, %10'u ise anneannesiyle büyüdüğünü ifade etmiştir.

Ekonomik Durum

Yapılan görüşmelerde, kadınların büyüdüğü aile içerisinde maddi açıdan yetersizlikler olduğu görülmektedir. Kadınlar, kök ailelerinin ekonomik durumuyla ilgili görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmektedir.

K:1 Maddi olarak çok sıkıntılar çektik, ben kardeşlerimle ilgilenmek zorunda kaldım. Okuldan gelirdim annemle beraber ev işi yapardım. Maddi açıdan zorlu bir çocukluktu.

K2: Çocukken köyde yokluktan dolayı sıkıntı çektik.

K4: Annem biraz çalışmıştı. Çocukları olunca çok çalışamadı. Daha önce fabrikada çalışırdı. Devlet bize çocuklara bakım parası veriyordu.

K5: Ekonomik olarak Türkiye şartlarında gayet iyi bir çocukluk geçirdik.

K7: Çok zengin bir ailemiz yok ama durumumuz iyi. Şu an biraz daha zor geçiniyor. Babam her istediğimi alabilirdi. Yokluk çekmedik.

K8: Ekonomik olarak ektiğin ürünün mahsulüne göre değişirdi, çok rahat değildik ama çok da kötü bir durumumuz yoktu.

K9: Köyde büyüdü, maddiyatımız iyi değildi.

Katılımcıların 3'ü çocukluk çağında ekonomik anlamda zorluk çektiklerini, bir katılımcı Azerbaycan'da büyüdüğünü ve devletin çocuklara bakım parası verdiğinden ekonomik açıdan sorunsuz bir çocukluk geçirdiğini, 3 katılımcı ise ekonomik anlamda sorun yaşamadıklarını beyan etmiştir.

Aile İçi İletişim/Sosyal Destek

Kadınların çocukluk çağlarında bakım verenlerinden yeterli sosyal destek görüp görmediği, aile içerisindeki iletişimleri hususunda görüşleri aşağıdaki şekildedir.

K1: Çoğunlukla hayatım aileme hizmetle geçti. Babam kardeşleriyle birlikte dükkan işletirdi. Yedek parça dükkanı, sonra bakkal dükkanı. Kardeşimin eşi girince ailemize, ne var ne yoksa götürdü. Liseyi bitirdikten sonra annem okumama izin vermedi. Bütün kardeşlerim lise mezunu. Sevgisiz bir ortamda büyüdük denebilir.

K2: Çocukluğum çok iyi geçti. Annemle babam hala beraber. Babam elektrik teknisyeni. Çocuklarına yetirebilmek için ek işlere giderdi akşam saat 5'ten sonra. Annem ev hanımı, bahçemizde çalışırdı. Çanakkale merkezde doğdum büyüdüm. Aile içinde sevgi doluyduk.

K4: Çocukluğum iyiydi. Büyürken kalp rahatsızlığım vardı. Anne babayla ilişkim iyiydi. Bana yaklaşımları iyiydi.

K5: İlgili bir anneydi. En büyük ablam benden 11 yaş büyük. Benden bir büyük olan ablam benden 4 yaş büyük. Daha çok onunla iletişim halindeydim. Anne ve babamın ilişkisi benim çocukluğumda örnek bir ilişkiydi. Ablamların döneminde daha genç oldukları için daha çok kavga ederlermiş, boşanma düşünceleri varmış, sonra toparlamışlar. Çocukluğum gayet sevgi dolu geçti.

K6: Annem çok asabi bir kadındı. Ailede huzursuzluk vardı, sürekli kavga vardı. Annemden pek sevgi görmedik. Kardeşlerle aramız iyiydi. Ebeveyn kavgalarını ayırmaya çalışan bendim, kardeşlerim çok etkilenmezdi.

K7: Çok güzel bir çocukluk geçirdim. Annemle babam iyi anlaşırldı, sadece bizden sebep kavga ederlerdi. Köyümüz var köye giderdik. Babam baskın bir karakter değil. Yalan konuşma bana hep doğruları söyle, dayakla insan adam edilmez derdi. Annem daha cazgırdır ama babamın lafını dinlerdik.

K8: Aile içi ilişkimiz çok iyiydi. Babasına aşık bir kızım. İzmir'in Kınık ilçesinde büyüdüm. Çiftçiyiz. Annemle de iyiyim ama babamla daha iyiyim. Babaannemle de iyiydim, gelin kaynana çok anlaşamazlardı ama benimle çok iyiydi babaannem. Annem ve babam tartışsalar bile birbirlerini düşünmekten asla vazgeçmezlerdi. Görücü usulü bir evlilik ama

hep birlikte oldukları için birbirlerini düşünürler. Babam babasını çok erken yaşta kaybetmiş, babamın kök ailesine sorumlulukları çok fazla olmuş annem buna bir şekilde tolere etmiş.

K9: Babam çok sert biriydi, hep ağlatırdı bizi. Mutsuzduk hiç mutlu değildik. Tarlada bahçede çalışırdık, evde iş yapardık yine yaranamazdık. Kötü günlerdi işte.

K10: Aile içinde hep bir huzursuzluk vardı, çok güzel anım var diyemem çocukluğuma dair. Hatta silmişim çoğunu. Aile ilişkilerimiz sorunluydu. Despot, geleneksel, anneye göre eğitimsiz denebilecek bir baba, melankolik, hep mutsuz bir anne. Ben arada kalmış bir çocuktum hep. Kardeş de olmayınca tüm duygusal yük bendeydi. İki kere boşanma süreci oldu annemle babamın. Biri ben 9-10 yaşlarındayken biri yetişkinken. Sağlıksız bir ailede büyüdüm diyebilirim.

Katılımcıların 6'sı, çocukluk dönemi aile yaşantısının oldukça iyi olduğunu, 4 katılımcı ise sevgisiz ve sosyal destekten yoksun bir aile ortamlarının olduğunu beyan etmiştir.

Şiddete İlişkin Bilgiler

Katılımcıların çocukluk çağlarında aile içerisinde şiddete maruz kalma/tanık olma durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16

Kadınların Çocukluk Dönemi Şiddete Maruz Kalma Durumları

Kadınların Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumları	Frekans	Yüzde(%)
Evet	2	20
Hayır	8	80
Toplam	10	100

Kadınların 8'i çocukluk çağında fiziksel şiddete maruz kalmadığını ifade ederken 2 katılımcı çocuklukta şiddet gördüğünü beyan etmiştir. Katılımcıların aile içerisinde maruz kalınan/tanık olunan psikolojik şiddet durumlarına ilişkin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

K:1 Babamın şiddetine çok maruz kaldım. Evden en son çıkan bir çocuk olarak diğer kardeşlerime şiddet uygulandığını görmedim. Babamın anneme karşı da şiddeti vardı. Babam oldukça diktatördü. Annem babamın dediklerine uyardı, onu çok severdi. Babam kuralcı bir adamdı. Çok sopasını yedim, annem de yedi.

K2: Ailemin bana karşı şiddeti olmadı. Babamın anneme karşı da hiç şiddeti olmadı. Hala da olmaz. Sadece sizin iyiliğinizi düşünüyoruz diye söylenmeler olur o kadar, onun dışında da hiçbir şey olmaz.

K3: Şiddet yoktu. Bazen ufak tefek kavgalar. Her ilişkide olan.

K4: Aile içinde olabilecek normal tartışmalardı.

K5: Aile içinde bir şiddetten bahsedemeyiz. Ablalarımın da bir baskısı yoktu üzerimde. Her birimizle annemiz ilgilenirdi. Görevimiz sadece ders çalışmaktı. Bize oldukça şefkatlilerdi. İkisi de annelerinden babalarından şefkat görmemelerine rağmen.

K6: Annem çok sinirliydi. Babamı çok kıskanırdı. Geçmiş konular çok açılırdı. Baban şöyle yaptı annen şöyle yaptı vs. Ama şiddet yoktu

K7: Şiddet görmedik. Sadece sözlü tartışma olurdu.

K8: Annem babam birbirine saygılıydı, şiddet görmedim.

K10: Babamın anneme şiddeti vardı evet bana da fiziksel olarak birkaç kere olmuştur. Psikolojik şiddet hep vardı. Bağırış çağırış. Bana olmasa bile anneme hep olduğu için ben de o huzursuz psikolojik olarak iyi olamadığım bir ortamdaydım. Neden olarak da babamla annem arasındaki kültürel farklardan kaynaklanan sorunlar ve babamın şiddet eğilimli olması diyebilirim. Dedem de şiddet uygularmış hep aile içinde babamlara.

Katılımcı 1 ve katılımcı 10, annelerinin ve kendilerinin babaları tarafından şiddete maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Katılımcı 10, fiziksel şiddetin yanında psikolojik şiddetin de olduğunu belirtmiştir. Diğer katılımcıların aile içerisindeki ilişkiyi birtakım normal tartışmalar olduğunu ancak fiziksel ya da psikolojik şiddet olmadığını ifade ederek tanımladığı görülmüştür.

4.2.3. Kadınların Evlilik-Birliktelik Yaşantıları

Bu bölümde kadınların evlilik yaşantılarının nasıl başladığı, süreç içerisinde nasıl ilerlediği, evlilik/birliktelik hayatında yaşanan temel sorunların neler olduğu, yaşanan şiddete ilişkin bilgiler incelenmiştir.

Evlilik Kararı/Süreci

Kadınların evlilik kararlarını nasıl aldığı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17

Kadınların Evlilik Kararları

Evlilik Kararı	Frekans	Yüzde(%)
Kendi İsteği	5	50
Aile İsteği (Görücü Usulü)	5	50
Toplam	10	100

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların %50'sinin görücü usulü evlendiği görülmektedir.

Kadınların evlilik/birliktelik sürecinin nasıl başladığına dair görüşleri aşağıda verilmiştir.

K:1 Evliliğimizi görücü usulü 32 yaşında yaptım. Başta ben onu istemedim. farklı şehirlerdeydik. Araya birilerini soktu. Ama annesiyle kız kardeşi de beni istemedi. sonra evlendik.

K2: 2011' de görücü usulü evlendik. Ben 25 yaşındaydım. Birkaç ay içinde evlendik. Ev almasını bekledik.

K3: Görücü usulü evlendik. Ailesi nezih insanlar. Saygınlar, eşlerini el üstünde tutarlar. Ben zamanında benden 12 yaş büyük bir insan istemiyorum demiştim, annemle babam ailesiyle

komşuydu, hanımlarına çok değer veriyorlar, kızım iyiyi bulmuşken kadın kıymeti bileni, tamam olsun dedik. Hiç görüldüğü gibi değildi.

K4: Bir kadın vardı o dedi ki çalışıp ne yapacaksın, bir adam var evlen hem evin olur hem sigortan olur hastaneye öyle gidersin dedi. Sonra tanıştık adam beğendi beni. Ölene kadar benimle kalırsan bu evi sana vereceğim dedi. 75 yaşında. Ben de tamam dedim evlendik. Evi vermese evlenmezdim. 1 ay imam nikahıyla yaşadık.

K5: Ortaokul arkadaşım ile bir evlilik yaptım. Uzak dururduk birbirimizden, lisede farklı okullara gittik. üniversitede sevgili olduk. Zaten üniversiteye kadar da aklımdaydı. Ben 98'de üniversiteyi kazandım, o 99'da Ankara'ya geldi benim arkamdan. Biyoloji bölümünü kazandı, ben biyolojiden ne olacaksın, mühendis eş istiyorum dedim, tekrar sınava hazırlandı, Endüstri mühendisliğini kazandı. Baskın bir karakterim ama fazla şefkatliyim ve sıkıntılı tipler seçiyorum. Ailesi açısından sıkıntılıydı, babası 4 yaşındayken terk etmiş, herkese ajitasyon yapan biriydi. Aldatma yaşadım. Maddi açıdan zorluklar yaşadık. Ben çalışmaya başladıktan sonra maddi açıdan ben bakım veren haline geldim. Ailesinin ısrarıyla 2007'de evlendik. 2004'te mezun olmuşum. Ben o 3 senede özel okulda çalışıyorum müdürlüğe yükseldim, yüksek lisans yapıyorum vs. o hala öğrenci, o süreçte aldatıldım ama ailesi araya girdi. Benim ailemle ailesi tanışıyor üniversiteyi bitirmemizi bekliyorlar evlenmemiz için. Aslında kırıklıklarla başladık evliliğe.

K6: Annemin komşusunun akrabasıydı. Annemi evde bulamayınca aynı bahçe içinde komşuya giderdim. O da beni orda gördü, görünce hep gelmeye başladı. Eceabat'tan gelirdi. Hangi okula gittiğimi sormuştu. Okul kapılarına tesadüf gibi gelmeye başladı. Annem bunu hissetti benim geç gelmelerimden. Benim yokluğumda beni annemden istemiş. Annem karşı çıkmış benim kızım okuyacak diye. O 29 yaşındaydı. Babama gitmiş annem. Kızın kendinden büyük biriyle görüşüyor diye. O dönemde babamın şiddeti başladı. Babama gidip geliyordum. Annem tarafından babama gitme, babam tarafından annene gitme baskısı vardı. Babam da okumam için evlenmemi istemedi. Bana evlilik cazip geldi. Gezip tozacağız sanmışım o yaşta pek bir şey anlamıyordum aslında evlilikten. Babamın baskılarından dolayı kaçıp da başıma bir şey gelmesin diye, okulun son zamanlarında annemden kimliğimi istiyor, evlilik işlemlerini yaptırıyor. Verdi evrakları, yarın nikahın var, benimle mi geleceksin annene mi gideceksin bunlara mı gideceksin dedi.

K7: İlk kez onunla sevgili oldum. Üniversite'yi Erzurum'da okudum. 2.sınıftayken ben, o 3.sınıftı. Konuşmaya başladık. Aslında hiç aşık olduğumu hissetmedim. 9-10 ay boyunca konuştuk ancak kahve içmeye bile çıkmadık, içimde bir his vardı. Zaten sonradan öğrendim başka bir kızla da konuşuyormuş, affettim. Yaklaşık 1 sene sonra ilişkiye başladık.

K8: Görücü usulüyle evlendim. Babam olur verdi, anlaşılmazsam gelirim babamın evinin kapısı sonuna kadar açıktı. Öyle başladı.

K9: Farklı köylerdendik ama uzaktan akrabaydık. Benim anneannemle onun dedesi kardeşti. Öyle verdiler beni. Geçmiş zamanda öyle olurmuş.

K10: Ortak arkadaşımız vardı o tanıştırdı bizi. 2 senelik bir flört döneminden sonra evlendik.

Katılımcılardan ikisi ortak tanıdık aracılığıyla evlendiğini, 5'i görücü usulü, 2'si flört ederek evlendiğini ifade etmiştir. Görücü usulü evlenenlerin yaşadıkları durumu normal gördükleri, zamanın şartlarında evliliklerin görücü usulü yapıldığını içselleştirdikleri anlaşılmıştır.

Kadınların evlilik öncesi eşlerini yeterince tanıyıp tanımadıkları konusundaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

K1: Tanıyamadım ki, farklı şehirlerdeydik.

K2: Zaten az süre geçti. Ev aldı evlendik. Birkaç aydı herhalde. Zaten ne derler evlenirken başkadır evlendikten sonra başkadır. Aynen öyle çıktı.

K3: 8 aylık bir süreçti ama o 8 ayda başka şehirde çalışıyordu, telefonla görüşürdük. Yeterince tanımadım. Zaten 1997'de evlendik, ben 1981 doğumluyum. 16-17 yaşlarındaydım çocuk denecek yaşta. O zaman tanısan ne olacak ki. O 68 doğumlu, 13 yaş büyük benden.

K4: Tanıştık ve imam nikahı yaptık 1 ay birlikte yaşadık. O zaman sakindi. Biz evlenmeden önce bu adamın tarlalarını çocukları üstüne aldı. Evlendirdiler bizi.

K5: İş ortamı içerisinde tanışmıştık ancak hiç oturup biz ilişkiye başladık demedik. Dedikodularla başladı aslında, ben bu konularda bu kadar katıyken bununla sınıtıyorum aslında. Ve paldır küldür beni ailesiyle tanıştırdı. Ben yeterince tanımadım kendisini asla. Patolojik de bir durum var ortada. Beni insanlara ilişkimiz varmış gibi gösterdi hep.

Yaşadığımız yer zaten küçücük bir yer ve hep arabası benim evimin önünde dururdu. Kullanıldım aslında.

K6: Evlenene kadar 2 ay gezdik. Çok gençtim. O süreçte çok iyi ve ılımlıydı, her dediğimi yapardı. Hiç evlilik hakkında konuşmuyorduk. Annemden beni istediğini bile söylememişti, annem sonradan söyledi. Kesinlikle yeterince tanımadım, zaten amacım evlilik değildi.

K7: Üniversitedeyken çok sorun yaşamazdık. Sonra ailelerimiz tanıştı, benim ailemin yanında bambaşka biriydi. Tamam bu dedim. O kadar efendi biri ki giyim kuşamı çok iyi. Anneme babama saygılı. Evlenince iyi bir eş, baba olacağını düşündüm. Bazen insan görmek de istemiyor. Ama iyi insan kendini en başta belli eder. Beraber vakit daha çok geçirirdim şimdiki aklım olsa. Kendimi çok geri çekerdim. Bu konuda annemden baskı görmüştüm. Aman dikkat et, eteğinin boyu çok kısa olmasın gibi. Sevgilim olmadı zaten hiç lisede. O ilkti, ilgiliydi, çiçekti hediyelerdi. İlgimi çekti mutlu oluyordum, sevildiğimi hissediyorum. Başlarda çok boğma durumu olmadığı için belki. Yanına erkek oturmasınlar'ı vardı, o zaman çok takmazdım. Bir gün konser vardı, kavga ettik ve gitmedim. Sonra öğrendim ki o gitmiş. O an bitirmek istedim. Ben üzülürken o yaptı. Aslında görmem lazımdı böyle ayrıntıları. Sürprizler yapardı ben de bağlandım yavaş yavaş. Yani gerçek kişiliğini görmem için sinyaller veriyormuş aslında ama ben görememişim.

K8: Evlenmeden önce 5 ay gibi bir sürede 10 kere ancak görmüşümdür. Zaten o başka şehirdeydi. Yeterince tanımadım.

K9: Yok babamla babası uygun gördükleri için evlendik, bir anda oldu zaten nereden tanıyayım. Evlilik içinde tanıdık birbirimizi.

K10: Flört dönemimiz uzun olduğu için evet tanıdım aslında. Ama aynı evin içine girmek farklı tabi. Evlilikte değişiyormuş bazı şeyler. Zaten bir insanı ne kadar uzun görürsen gör dışarıda tanıyamazsın ki.

Katılımcıların tamamı hem kendi isteğiyle hem görücü usulüyle gerçekleşen evlilik/birlikteliklerde evlilik öncesi eşlerini tanıyamadıklarını ifade etmiştir.

Yaşanan Problemler

İlişki içerisinde yaşanan sorunlar katılımcıların verdikleri yanıtlara göre kıskançlık, ekonomik sebepler, aldatma, iletişim problemleri, alkol ve eşin ailesinden kaynaklanan sorunlar olarak temalara ayrılmıştır.

Tablo 18

Kadınların Evlilik İçinde Yaşadığı Problemler

Yaşanan Problemler	Frekans
Kıskançlık	5
Ekonomik sebepler	5
Aldatma	2
İletişim Problemleri	4
Alkol	1
Kök aile kaynaklı problemler	1

Kıskançlık sebebiyle yaşanan sorunlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K1: ...İşte gittim, bu ne işi, neredesin kimlesin, kimi seviyorsun, sende adam çok. Kıskançlık değil bu paranoyaklık, benim birileriyle olduğumu düşünüyor...

K4: ...Üst komşuyla ilişkim olduğunu düşünüyor. Onlarla interneti paylaşıyorduk karısıyla konuşmuştum. Bu da sandı ki aramızda bir şey var. Paranoyaklık yapıyor. Beni dövdü. Karısıyla da kavga etti bunlar boşanmaya kalktılar. Bana diyor ki adam sana göz koydu ondan boşandılar. Halbuki adam daha 30 yaşında, ben annesinden büyüğüm, hep bana iftira atıyor....

K7: ...Flört döneminde makyaj yapmayacaksın, onu giymeyeceksin gibi kısıtlamalar vardı. Ama çok yoğun değildi. Bana resim atacaksın, oraya gitmeyeceksin vs. sürekli kavga ederdik...

K8: ...Kıskançlık konusunda çok sorun yaşadık. Bilmiyorum ailesinde gördüğü için mi, dışarıdan kiminle konuşsam ben onu sanki aldatıyorum, öyle bir yapısı var. Zaten ben

kendimi kısıtladım şimdiye kadar. Annemlerde çok serbesttim, babam benim kızım benim başımı öne eğmez derdi, zaten hiç yanlış yapmadan büyüdüm. Öyle görmesin, düşünmesin diye kendimi kısıtladım, fırsat vermeyeyim diye. Ama o onu anlamıyor işte. Telefona rehber kaydettiysem neden kaybettin. Ev sahibinin oğlunu kaydettim, ev sahibi yaşlı. Bundan sorun çıkıyor. Annem ameliyat olduğunda ben başına gittim, hasta bakıcıya sorduğumda ondan beni çok kıskanmıştı. Annemin durumunu soruyordum halbuki...

K10: ...Kıskançlık diyebiliriz. Beni aldatan o olduğu ve ben affettiğim halde, herhalde onun yaptığıнын aynısını ben de yapacağım diye düşünüyor, sürekli ondan bundan kıskanmak. İş arkadaşlarımdan kıskanıyor, eski çocukluk arkadaşlarımdan kıskanıyor. Başlarda da öyleydi, sonra alıştı, evliliğimiz kötüye gittikçe bu kıskançlık huyu da geri geldi. Herhalde beni kaybetmekten korkuyor. Bunu olumlu bir anlamda söylemiyorum, gerçekten de kaybedecek ama başka bir erkek olduğundan değil, kendi davranışlarından. Bunun farkına varsa zaten ortada sorun kalmaz herhalde. Onun dışında dışarı çıkmama çok karışır. Bunun da özünde kıskançlık var. Mesela gece birazcık geç geleyim, evde surat asar, kavga çıkarır. Telefonumu çok karıştırmak ister, şifremi değiştirip ona söylemedim, olay çıkardı. Hayatıma müdahale etmek istiyor kısaca...

Ekonomik sebeplerle yaşanan sorunlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K1: ...Kocamın kazancı hep onun ailesine giderdi. E ben açım ama. Bana sürekli laf sokarlardı. Sen düzgün bir şey olsan seni zaten bırakmazlardı derdi. Daha 5 aylıkken sorunlar olurdu. Maddiyattan kavga ederdik. Ben işe gittiğimde o insan başka bir insan olurdu. Çalışmamı istemiyor ama elde de para yok. O çalışıyor çiftçilik yapıyor ama kazandığı ailesine gider, bana gelmez. Beni alırken aracılara verdiği parayı eşim benden çıkardı...

K2:... Ailesi gibi ekonomik olarak sorun çıkartıyor. Sen çalışmanın ne demek olduğunu bilmiyorsun. O parkecilik yapıyor, ben ona yardıma bile gittim parke falan bilmem ben ama döşedik yardım olsun diye. Çocuğa engelli yardımı aldırmadı, engelli diye iş vermezlermiş, millet konuşurmuş. Babamın yanına geçince almaya başladım yoksa eşim izin vermiyordu. Maddi olarak çocuğa da hiçbir katkısı yok...

K4: ...Maddi açıdan sorunlar. Süt al, onu al bunu al diyor. Çünkü çocukları parasını alıyor. Yüzüme tükürüyor, koluma vuruyor. Üstüme başıma bir şey almaz. Kendim diktim bu üstümdekini de. Çocuğum gönderiyor para. Bana vermiyor hiç...

K7: ...Evlilik için hazırlık yaparken istediğim şeyi aldırıyor, çok pahalı diyor. Halbuki çok zenginler. Nişandan sonra küfürler başladı. Anneme babama küfretmeye başladı...

K8: ...Para konusu. Çocukken parasal çok sıkıntı çekmiş. O yüzden cepte parası olsun harcamadan kenarda dursun mümkünse. Temel ihtiyaçlarımızı almaya çalışalım, zaten köyden getiriyorum mutfak masraflarını. Dışarıda bir çay içmeye gidilmez, sinemaya hayatımda 2 kere gitmişimdir. Ona göre her şey fuzuli masraf. Babası bir ekmek parası ancak vermiş, açlık çekmiş ama aynısını bize de çektirmeye çalıştı. Aslında düzenli bir gelirimiz var, hepsini harcayalım da değil ama haftada bir dışarı çıkmalık durumumuz var. Onları hiç yapmıyoruz. Eşyaları çok değerlidir. Arabası çok değerlidir. Ehliyet aldım ama araba kullanamıyorum. Babamın arabasını köyde kullanıyorum ama burada kullanamıyorum. İzin veriyor ama izin verdiğine seni pişman ediyor. Öyle yapma böyle yapma deyince kaza yapmaya meyilli oluyorsun. Psikolojik baskı oluyor üstümde. ...

Aldatma sebebiyle yaşanan sorunlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K5: ...İlişkideki temel sorunlar, benim ona söylediklerim. Sen boşanmadan ben seninle bir şey yaşamam dedim, zaten boşanmadan başka bir kadın oldu. Aldatma da yaşadım yine. Sürekli bir onun bana sığınması, benim ona hesap sorma döngüsü başladı. Benim yanımda başka, başka biri geldiğinde bambaşka biri. Tamamen ergenlikte...

K9: Gençken beni istemezdi, dedim ya cahil gördü belki. Nedenini bilemiyorum ama boşanmak istedi o aldattığı kadınla evlenmek istedi. Ben boşanmadım. Doğuda yaşadık dedim ya onun işi gereği, beni hep evde yalnız bırakır giderdi, ben evde yalnız korkardım. Hep içer kadınlara giderdi...

İletişim problemlerine ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K2: ...Zaten kendisi çocukla hiç ilgilenmez. Telefonumu bile kullanmama izin vermedi. Beni bir uyutmuyorsunuz, rahatsız ediyorsunuz, bir pazarım var evde oturamıyorum. Çocuğu yarım saat denize götürüyoruz onda bile yanımızda kalmıyor. Babaanne dedesi de çocukla

ilgilenmez. Çocuğun kalbi delik, İzmir' de Ege Üniversitesi Hastanesinde yattık hiç yanımıza gelmediler...

K3: En küçük konularda bile kavga çıkarırdı. Alkole gerek yok. Onun istediği gibi yemek de yapsan, ses yapmasan gürültü yapmasan, kadınlık da etmeye kalksan onu hiçbir şekilde memnun edemezsin. Memnuniyetsizlik var, başka bir şey değil. Öfkesini başkalarına tutmayı biliyor çünkü...

K6: ...Dışarıdan gelir neye kızacağını bilemezdim, dışarının öfkesini benden çıkarırdı. Anlayamazdım bile neye kızdığını, söylemezdim. Misafir gelsin, hiç benim suçum olan bir şey olduğuna inanmıyorum. Ya da ben ondan küçüğüm bana öğretsin...

K10: ... Çocukla da ilgili bazen sorun oluyor çünkü pedagojiden bir gram anlamadığı için çocuğa saçma sapan davranıyor, ben çok kızıyorum. Kötü demiyorum çocuğunu çok sever ona karşı bir kötülüğü yoktur ama ben çocuğu farklı yetiştirmek isterken o farklı şekilde yaklaşıyor. Nasıl yapmamız gerektiğini anlatıyorum ama beni dinlemiyor....

Alkol kullanımıyla ilgili yaşanan problemlerine ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K1: ...Alkol içer. Ramazanda oruç tutuyor içmiyor ama o kadar. Diğer 11 ay içer. Hızlı gidiyorsun tedavi al demiştim yıllar önce. Zaten alkol kullandığını bilsem ben onunla hayatımı birleştirmedim ben zaten. Alkol ve maddiyat en büyük sorun...

Eşin kök ailesinden kaynaklanan problemlere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K1: Annesinden sebep sorunlar olurdu. Babası bana kötü davranırdı. Küfürlü konuşurdu. Kocamın kazancı hep onun ailesine giderdi... Çalışmamı istemiyor ama elde de para yok. O çalışıyor çiftçilik yapıyor ama kazandığı ailesine gider, bana gelmez...

Katılımcıların ifadelerine göre kıskançlık ve ekonomik sebeplerin yaşanan sorunların başında geldiği görülmektedir. Katılımcıların 5'i, ilişki içerisinde kıskançlık nedeniyle sorunlar yaşadıklarını, bu sorunların genellikle partnerlerinin kuşkuculuklarından kaynaklandığını, ortada somut bir sebep yokken kıskanç davranışlarda bulunarak kendilerini kısıtladıklarını ifade etmiştir. 5 katılımcının ekonomik şiddete maruz kaldığı anlaşılmış, kadınlar partnerlerinin kazandıklarını kendilerine harcadıklarını ya da kök aileleriyle

paylaştıklarını, çocukların ihtiyaçlarını dahi karşılamadıklarını ifade etmişlerdir. 2 katılımcı partnerleri tarafından aldatıldıklarını, aldatma sonucu ayrılma durumunun olmadığını ancak bunun ilişkilerine zarar verdiğini, 1 katılımcı partnerinin alkol kullanımının yüksek olmasının aralarında soruna yol açtığını, 1 katılımcı ise partnerinin ailesinden kaynaklı yaşanan sorunlar olduğunu aktarmıştır.

Şiddete İlişkin Bilgiler

Katılımcıların partnerleri tarafından şiddete maruz kalma durumları, maruz kaldıkları şiddet türleri, yaşanan şiddetin sıklığı ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Tablo 19

Kadınların Maruz Kaldığı Şiddet Türleri

Şiddet Türü	Frekans
Fiziksel Şiddet	10
Psikolojik Şiddet	10
Cinsel Şiddet	5
Ekonomik Şiddet	5

Katılımcıların fiziksel şiddete maruz kaldığına dair ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

K1: Haftanın en az 3 günü. Cinsel anlamda şiddet yok ama diğer her şey var.

K2: ...Her tür şiddet var fiziksel, psikolojik, ekonomik...

K3: Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik. Her gün diyebiliriz.

K4: Her gün oluyor. Cinsel şiddet de var fiziksel de sözlü de.

K6: İşte böyle 2009'daki ölümüne kadar mutlu günüm olmamıştır. Haftanın 7 günü denebilir. Fiziksel, psikolojik, ekonomik. Cinsel de denebilir. Çocuklar da şiddet gördü. Ölümü başkalarına göre benim kurtuluşumdur.

K7: Nişandan sonra arttı. Daha önce yoktu. Tokat, cimcikleme, kolumu sıkma vs. daha küçüktü. Dolmuşta gidiyoruz, arkama ba ktığımda bir vurdu, neye kime bakıyorsun. Şoföre

para verirken elin eline mi değdi. Sıkardı kolumu. Nişanlılıkta çok arttı. Yemin ederdi ben sana nasıl kıydım gibi, barışırđık. Her gün en az bir tartışma olur, fiziksel şiddet arada bir.
K8: Psikolojik, fiziksel, ekonomik var. Haftada 1-2 gün olabiliyor. Bazen 1 hafta çok güzel geçiniyoruz. Son çocuğuma hamile olduğum zaman çocuğu istemedi, darp etti, tekmeledi, düşsün istedi. Öğrendiğimizde bebek 10 haftalıktı. Bebeği alamayız dediler baskı yapmıştı. O zaman büyük bir tartışma yaşadık. Çok büyük bir şiddet uyguladı ben arkadaşşıma kaçtım. O zaman haklarımı bilmiyordum, şikayetçi olmadım. Keşke o zaman ayrılısaydık. O zamandan beri 1 kere şiddet uyguladı.

K9: Hep aşağılama var, fiziksel artık yok. Önceden vardı. Her gün kavga dövüş olur evde. Evet her gün diyebilirim.

K10: Kavgalı dönemlerimiz olur bizim, o zaman her gün kavga gürültü olur. Fiziksel şiddet birkaç kere oldu, o bana gösterince ben de ona vurdum tabi altta kalmadım.

Katılımcıların psikolojik şiddete maruz kaldığına dair ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K1: Haftanın en az 3 günü. Cinsel anlamda şiddet yok ama diğer her şey var.

K2: Canı sıkıldığı zaman küfreder. Hiç belli olmaz, bazen iyi oluyor bazen deliriyor. Genel olarak her zaman kavga.

K3: Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik. Her gün diyebiliriz.

K4: Her gün oluyor. Cinsel şiddet de var fiziksel de sözlü de.

K5: ...Psikolojik şiddet her gün.

K6: ...Her gün en az bir tartışma olur...

K8: Psikolojik, fiziksel, ekonomik var... Haftada 1-2 gün olabiliyor. Bazen 1 hafta çok güzel geçiniyoruz. Boşandıktan sonra beni rahat bırakabileceğine de inanmıyorum...

K9: Hep aşağılama var...

K10: ...Kavgalı dönemlerimiz olur bizim, o zaman her gün kavga gürültü olur. Psikolojik tabi ki var, psikoloji bırakmadı ki adam bende. Manipüle etmeyi de çok sever, üste çıkmayı da. Aldatmaları zaten zorlu bir süreçti. Telefonunda yakaladım mesajları, gizlice telefonla konuşmalarından şüphelenmişim. Sadece cinsel birliktelik gibi de değil, duygusal konuşmalarını da yakaladım. Sonra ağladı zırladı affettirdi kendini. Ama hepsi birer birer yıkımdı benim için. Terapiyle toparlıyorum kendimi

Katılımcıların ekonomik şiddete maruz kaldığına dair ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K1: ...Kocamın kazancı hep onun ailesine giderdi. E ben açım ama. Bana sürekli laf sokarlardı. Sen düzgün bir şey olsan seni zaten bırakmazlardı derdi. Daha 5 aylıkken sorunlar olurdu. Maddiyattan kavga ederdik. Ben işe gittiğimde o insan başka bir insan olurdu. Çalışmamı istemiyor ama elde de para yok. O çalışıyor çiftçilik yapıyor ama kazandığı ailesine gider, bana gelmez. Beni alırken aracılara verdiği parayı eşim benden çıkardı...

K2:... Ailesi gibi ekonomik olarak sorun çıkartıyor. Sen çalışmanın ne demek olduğunu bilmiyorsun. O parkecilik yapıyor, ben ona yardıma bile gittim parke falan bilmem ben ama döşedik yardım olsun diye. Çocuğa engelli yardımı aldırmadı, engelli diye iş vermezlermiş, millet konuşurmuş. Babamın yanına geçince almaya başladım yoksa eşim izin vermiyordu. Maddi olarak çocuğa da hiçbir katkısı yok...

K4: ...Maddi açıdan sorunlar. Süt al, onu al bunu al diyor. Çünkü çocukları parasını alıyor. Yüzüme tükürüyor, koluma vuruyor. Üstüme başıma bir şey almaz. Kendim diktim bu üstümdekini de. Çocuğum gönderiyor para. Bana vermiyor hiç...

K7: ...Evlilik için hazırlık yaparken istediğim şeyi aldırıyor, çok pahalı diyor. Halbuki çok zenginler. Nişandan sonra küfürler başladı. Anneme babama küfretmeye başladı...

K8: ...Para konusu. Çocukken parasal çok sıkıntı çekmiş. O yüzden cepte parası olsun harcamadan kenarda dursun mümkünse. Temel ihtiyaçlarımızı almaya çalışalım, zaten köyden getiriyorum mutfak masraflarını. Dışarıda bir çay içmeye gidilmez, sinemaya hayatımda 2 kere gitmişimdir. Ona göre her şey fuzuli masraf.

Katılımcıların cinsel şiddete maruz kaldığına dair ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K2: Canı sıkıldığı zaman küfreder. Hiç belli olmaz, bazen iyi oluyor bazen deliriyor. Genel olarak her zaman kavga. Her tür şiddet var fiziksel, psikolojik, ekonomik. Cinsel de zorlardı bazen.

K3: Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik. Her gün diyebiliriz.

K4: Her gün oluyor. Cinsel şiddet de var fiziksel de sözlü de.

K5: Cinsel şiddet yaşadım en son. Zorla birlikte olmaya kalktı.

Katılımcıların tamamı fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade ederken, 5 katılımcı cinsel şiddet yaşadığını, 5 katılımcı ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. İlişkide yaşanan sorunlar arasındaki ekonomik sebeplerin ekonomik şiddete maruz kalma ifadeleriyle paralel olduğu görülmektedir.

Kadınların İlişkilerine Yönelik Düşünceleri

Partnerleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların ilişkilerine yönelik tasvirleri sorulmuştur.

Katılımcıların ikisi yaşadığı şiddetin evliliklerinin en başından beri sürdüğünü, ancak içinde yaşanan toplum gereği ayrılımlarının söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

K8: Zorunluluktan yapılmış bir evlilik. Aşk evliliği değildi ki. Ama yine de karı kocayız daha iyi geçinebilirdik. Zorunluluktan da devam ediyor çünkü.

K9: O öğretmen ben okumadım diye herhalde, cahil gördü beni. Aldattı, kadını velim diye evime bile getirdi. Ben anlamamıştım bile ilişkileri olduğunu. Boşanmak istedi de ben yanaşmadım. Belki de boşansaymışım iyi olurmuş. Ama kültürümüzde yok ki boşanma, hem boşansam babamın evine mi dönecektim, ha zaten hep tehdit ederdi beni babanın evine göndereceğim seni diye. Ben de çok korkar sesimi çıkaramazdım, ağlardım.

İki katılımcı partnerlerinin kök ailelerine ve çevrelerine davranışlarının tamamen farklı olduğunu, öfkesinin yalnızca kendisine yönelik olduğunu kişisel bir durum olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir.

K3: Kendi ailesine söyledim, içiyor, şiddet uyguluyor dedim. O asla öyle bir şey yapmaz, tavuk bile kesemez dediler. Onlarla konuştuğum için ayrı bir şiddet gördüm. Bize yönelik bir öfkesi var. Çünkü insanın öfke kontrol sorunu olsa herkese karşı olur. Ailesine de olur. Ama ailesine yapmıyor. Bize yapıyor sadece.

K4: Çocukları mal mülk için bize çok sorun çıkardı. Kocam çocuklarının sözünü dinliyor. Çocuklarına çok düşkün.

Bir katılımcı sorunun kaynağının partnerinin ailesi olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

K1: Benim için tam bir kabustu. 8 yıl ailesiyle birlikte oturduk. Ailesi evime kimse gelmesini istemiyordu. Kimseyle görüşmemi konuşmamı istemiyordu. Geri kafalılardı. Cahil düşünceliler. Beni hiç düşünmezdi. Mecbur kalmış gibi bu hayata devam ettim. Her şey göz göre göre oldu aslında.

Bir katılımcı kendi kök ailesi destek olmadığı için şiddet döngüsünden çıkamadığını belirtmiştir.

K6: Flört döneminde okul çıkışları kaçamaklar benim hoşuma gidiyordu. Onun da iyiydi niyeti. Ama bir sevmek değildi, aşık olmanın anlamını bile bilmiyordum. Benim kaderimi babam yazmış oldu, kaçmasın, bizi utandırmasın diye, zorla evlendirdi bizi, geri de dönemedim.

İki katılımcı ise şiddet döngüsü içerisinde olduğunu farkında olmasına rağmen birlikteliklerinin bir şekilde devam ettiğini ifade etmiştir.

K5: Benim ne olduğunu anlamadığım, debelendiğim bir çukur. Başlangıcı yok, tamamen dedikodularla başlayan, çocuğuyla ilgilenirken zina davasına sürüklendiğim bir ilişki. Bir anda kavga eden insanlara dönüşüyoruz. Ben anne olmak isteyen biriyim, yine ne güzel şefkate ihtiyacı olan bir erkek. Bunları çekiyorum kendime. Buhran dönemlerinde kadınlardan yüzüme gülüp arkamdan iş çeviriyorlar. Bu yaşadıklarım hayatımın her köşesinde sirayet etti. Seni yapayalnız bırakıyor aslında. Devamlı bir ateş çemberi içerisindeyim.

K10: Güzel başlayan ama hüsrarla biten bir ilişki. Zamanla koptuk, sevgimiz azaldı ve aldatmalar, şiddet başladı. Böyle de bir süre devam etti, hemen bitemedi tabi...

4.2.4. Partnerlerin Çocukluk Dönemi Yaşantıları

Tablo 20

Partnerlerin Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma Durumları

Şiddete Maruz Kalma Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Evet	6	60
Hayır	4	40

Katılımcılardan 6'sının partnerinin çocuklukta şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

K1: Eşim annesinden babasından korkar. Ama çekincesi şu, ölen eşinden çocuğunun kalması. Küçükken şiddet görmüş eşim. Zaten gözümün önünde kayınvalidem torununu dövdü. O değil de ben yapsam ben kötü olurum. Ama ben zaten yapmam. Kayınpederim de dövermiş eşimi. Benim de bir kez üzerime yürüdü. Şiddete meyilliler. E aile neyse çocuk da o olur.

K2: Mükemmel ilişkileri. Kendini iyi göstermeyi çok sever. Annesi babası sağ. Onlardan izin almadan tuvalete bile gitmez. Annem babam beni evde yalnız bıraktı, sen de beni yalnız bırak git derdi. Çocukken evde yalnız bırakırlarmış. Şiddete uğramış mı bilmiyorum hiç öyle bir şey anlatmadı. Annesinin yaptığı yemeği bile bana şikayet ederdi, orası buz gibi derdi ama yine gider buz gibi yerde otururdu. Bayramlarda ilk önce onlara gider, yemeğini yer sonra beni arar hadi sen gel der. Hep onları tutardı. Çarşıda işi varsa hep annesini götürür beni götürmez. Annesi baskı yapar mıydı bilmiyorum. Ama annesi bana derdi ki 'oğlum senin yüzünden benim telefonlarımı açmıyor, evime gelmiyor' diye beni suçlardı.

Bağımlılardı birbirlerine. Hala da öyleler. Annesinden kopamamış erkek işte. Ne kocalık bekleyeceksin. Bari babalık yapsaydı.

K3: 6 kardeşler bir anneden bir kız 5 erkek. Diğer anneden 4 erkek. Otoriter bir anne, kayınvalidem eşinden ayrılmış. Çocukları kendi büyüttmüş. Kayınpeder başka biriyle evlenmiş. Eşim 2 yaşındayken ayrılmışlar. Baba figürü yok. Abileri otoriter. Onların yanında süt dökmüş kedi gibidir, itaat eder gibi görünür ama dinlemez, kafasının dikine gider. Ailesinden şiddet görüp görmediğini bilmiyorum. Ailesi bana gelinimizin

namussuzluğunu görmedik diye şahitlik yapmadılar. Çocuk için DNA testi istemişti, çocuk kendisinden çıkmasına rağmen o gün abisinin üstüne yürümüş, o zaman bu çocuk sendendir sen bize gelip gidiyorsun diye abisinden olduğunu iddia etmiş. Çocuğu reddediyor yani şu an.

Sosyal çevresi yok. Yalancı şahit olmak için bütün arkadaşlarını tehdit etti. Yengeyi şurada gördüm burada gördüm namussuzluk yapıyordu diye söyleyeceksin demiş bir arkadaşına, arkadaşı kabul etmemiş. Eğer yapmazsan gider eşine gider yuvanı yıkarım diye tehdit etmiş. Arkadaşlarından dayak yemişti. Kimisiyle mahkemelik oldu. Önce zaten çocuğun arkadaşından olduğunu iddia etmişti. Yanında kimse yok şu an arkadaş olarak.

K4: Anne babası ölmüş. Kız kardeşi var hasta, yaşlı. Çevresine zararı yok. Bir bana kötü.

K5: Anneyi devamlı aldatan bir babası var. Zengin bir aile. Dedesi Müjde Ar'a aşıkmiş, kendisini alıp Ankara'ya Müjde Ar'ı göstermeye götürmüş. Mahallede bütün kadınların kucağında gezermiş. Evlerine herkes giriyor çıkıyor, deniz kenarında yaşıyorlar, etrafında yapışık bir ilişki, ama birbirlerinin arkasından konuluyorlar. Paraya para demiyorlar, iflas ediyor sonra yeniden kuruyorlar. Hala annesi babasının borçlarını ödüyor. Cinsellikle ilgili oldukça sıkıntıları var, iş yerindeki bir ablasıyla ilk onla birliktelik yaşamış. Bana anlatılmayacak şeyler anlattı zaten. Babasının annesine psikolojik şiddeti var. Fiziksel şiddeti bilmiyorum. Kız kardeşi ve annesi buna çok düşkünler. Hep gezmiş, içmiş, ilk aşık olduğu bir kadın varmış, kürtaj olmuş, anne ona da izin vermemiş. Bizim gibi olmamış. Annenin izin vermediği kadınlara takıntı yapıyor. İngiltere'ye kaçmış o kadın da. O izin vermedikçe bana koştı. Ailesi için bizde öyle bir konuşma ortamı yok ki der. Annesi de aynı şeyi söylüyor, o bizimle konuşmaz ki der. Benimle de aynı şekilde, yatar, telefonla ilgilenir, iletişime kapalıdır yani.

K6: O da şiddetle büyümüş. Babası da annesini dövermiş, kız kardeşlerini de öyle. Babası çok öfkeliymiş. Gördüğünü bana uyguladı herhalde. Annesi babası biz evlendiğimizde vefat etmişti. Kız kardeşleriyle de arası çok iyi değil, çok bağlı bir aile değil. Herkes ondan nefret eder gibiydi. Kardeşlerine de şiddet uygulamış zaten, erken evlenip evden kaçmalarına sebep olmuş.

K7: 7 kardeşler. 1 kız 6 erkek. Babası baskıcı. Geri kafalı bir aile diyebilirim. Kadınlar çalışamaz, camdan bakamaz. Toplumsal cinsiyet kalıpları var. Hepsi evli kardeşlerinin. Anneyle babasının saygısız kötü bir ilişkileri var. Babası zamanında anneye de çocuklara da çok şiddet uygulamış. Çocuklar babalarını sevmeyiz anneyi bilirler. Anne çocuklarına karşı iyi. Gelinlerini sevmeyiz oğullarını tutar. Klasik kaynana. Abilerinin eşlerine şiddeti var.

Benim ayırmışlığım var. Tek okumuş çocuk o ailede, tek okumuş gelin de bendim. Bizim ailede zaten herkes okumuş, onlarda okumuş biri sanki olağan üstü. Biz lise okur gibi üniversite okurduk. Babası beni çok severdi. Kızı gibi. Panik olduğum için ehliyet almadım. Babası derdi ki ehliyet al sana araba veririm. Nişanlım sakın alma diğer gelinler kıskanır derdi. Babası diğer gelinleriyle muhatap olmazdı, beni farklı tutardı. Eltililik oynayan görgüsüz tiplerdi diğer gelinler. Aile yapıları kadınları değersiz görürdü. Varsa yoksa oğulları. Ama şiddet de uygularlarmış oğullarına. Baskı da var yani.

K8: Sorunlu bir çocukluk geçirmiş. Anne baba sürekli kavga edermiş. Anne sürekli çocukları bırakıp anneme gidiyorum demiş, bazen çocukları sürüklemiş yolda. Eşim ortanca çocukmuş annesi onu sürüklemiş yanında genelde. Hem maddi hem manevi olarak kötü bir çocukluk geçirmiş. Benim tam zıttım. Anneden de babadan da çok şiddet görmüş. Annesi babası kaçarak evlenmiş, düğün yapmadıkları için orda bi kalmış annesi. Annesi de sevgi görmemiş çocuklarına da vermemiş. Liseyi yatılı okumuş eşim, 18 yaşında işe başlamış. 21 yaşında askerden geldikten sonra burada işe başlamış. Ablasını babaannesi büyütmüş, o şiddet görmemiş. Küçük kardeşi sonradan aileye katıldığı için bazı şeylerin durgunluk zamanına denk gelmiş, en çok eşim maruz kalmış şiddete. İlk evlendiğimizde sinirlendiğinde bayılıyordu. Psikoloğa götürmeye ikna edemedim. Tamam kötü bir çocukluk geçirdim diyorsun ama en azından çocuklarımıza kötü çocukluk geçirtmeyelim, diyordum hep. Sonradan üniversiteyi bitirdi, diksiyon kurslarına gitti, kendini geliştirdi ama içi düzgün değil.

K9: Ailesinden şiddet görmüş, babadan yani. Zaten uzaktan akraba olduğumuz için tanıyoruz herkesi. Onun babası normal değildi, tuhaf bir adamdı. Döverdi tabi çocuklarını. Bunu okutmuş ama okumakla her şey olmuyor demek ki. 6 kardeşler, 2 erkekten biri bu. Kız çocukları okumamış zaten yine erkek çocuklar okutulmuş. Ne bileyim onların köyünde iyi bilinmezdi pek babası. Korkutucu bir adamdı, ben çok konuşmazdım. Çocukken de korkutmuştur onları. Ama torunlarına iyiydi. Öte yandan arkadaşlarına çok düşkündür benim kocam. Varsa yoksa dışarı. Hep dışarıda olsun ister. Onlarla iyi anlaşır bir sorunu yoktur.

K10: Babasından şiddet görmüş. Aslında annesinden de görmüş çünkü hiperaktif bir çocukmuş, yaramazlık yaptıkça dayak yermiş. Çok bilinçli değilmiş ailesi, özellikle babası. Hatta şöyle anlatmıştı bana, 'çocukluğumda döverdi ama 17-18 yaşlarımdayken vurmaya kalktı, üzerine yürüdüm korktu benden bir daha da el kaldırmaya kalkmadı.' Şimdilerde de

annesiyile çok iyi anlaşır babasıyla anlaşamaz pek. Eskiden babası annesini de dövermiş, çok karışmış giydiğine, gittiği yerlere falan.

Katılımcılardan ikisi partnerlerinin kök ailesiyile ilişkisinin çok iyi olduğunu, şiddete hiçbir zaman maruz kalmadığını ve anneye bağımlı bir ilişki geliştirdiklerini, bir katılımcı partnerinin kök ailesini partneri küçük yaşta vefat ettiğini, sosyal destek görmeden büyüdüğünü, üç katılımcı partnerlerinin otoriter ailelerde büyüdüğünü, yetişkinliklerinde de bunun izini taşıdıklarını ve ailelerinden çekindiklerini, dört katılımcı ise partnerlerinin kök aileden şiddete maruz kaldığını, aileleriyle aralarında sevgi bağının olmadığını, zorunluluktan görüştüklerini ifade etmiştir.

4.2.5. Çocuklara İlişkin Bilgiler

Katılımcıların kendilerinin ve partnerlerinin çocuklarıyla ilişkilerini değerlendirdiği ifadeler aşağıda verilmiştir.

K1: Eşimin ilk evliliğinden olan oğlunu ben büyüttüm. Analık ettim, görevimi yaptım. Şimdi arada bir görüşürüz. Eşim de oğluna çok düşkündür. Ona bir şunu yap desem sertçe, bana kızardı.

K2: Benim çocuğumla ilişkim çok iyi her şeyini ben yaparım. Babası hiç ilgilenmez. Doğduğundan beri ilgisiz. Sen et, süt yememiştir ondan öyle olmuştur. Benim büyüklerim et de yedi süt de yedi bak normal doğurdular. Babası da babaannesi de hepsi böyle söylüyor. Ben yeter ki sütümü vereyim de dirençli olsun diye uğraşırken bana hep böyle şeyler söylüyorlardı. Kafasını tutamıyordu ememiyordu. Senin yüzünden oldu zaten diyorlardı. Çocuğa da engelli diye herhalde, bakmıyorlar.

K3: 2 çocuğumuz var biri 1998 doğumlu, hemşire. Depremden sonra 2005 doğumlu diğer oğlumla beraber büyük oğlumun yanına geldik. Benim ikisiyle de aram çok iyi. Şu an beraber yaşıyoruz üçümüz. İkisi de babalarından korkarlar, büyük olan görüşmek istemiyor. Küçük zaten görünce krize giriyor.

K4: Benim çocuklarım Kazakistan'da. Çocuğum bana para gönderiyor. Eşim çocuklarıyla iyidir, oğluyla biraz araba parası için kavga ettiler. Yine ekonomik sebepler. Hep para için kavga olur. Dertleri hep para.

K6: Geçim sıkıntısı çekiyorduk. Çocuklara da şiddet uyguladı. Babalarının ölümünden oğlum çok etkilendi. Oğlum daha askere gitmemişti, bir kızı çok sevmiş, üniversiteye gideceksin oğlum dedim, o sırada kız aniden başkasıyla evlendi, bu onu çok yıktı alkole başladı. Düğünlerde org çalardı, para kazanmaya başladı, üniversiteyi kazandı ama okumayacağım bu mesleği yapacağım dedi. 19-20 yaşlarında babası şiddet uygulardı. Böyle olunca evi terk etti. Arkadaşlarında yaşamaya başladı. Bir düğün sırasında kavga çıkıyor o da müdahale ediyor. 7 ay kadar cezaevi geçmişti oldu. Hep alkole devam etti. Babasının ölümünden sonra daha çok oldu. Bana karşı bir şeyi yoktu önceleri. Ama babadan gelen bir öfke olarak kız arkadaşlarına şiddet eğilimi vardı.

K8: Benim çocuklarımla ilişkim çok iyidir. Kızımla aram çok iyi. Kızım barışmamızı hiç istemiyor. Eşim evlat istemeyen biriydi. Ama şimdi çok seviyorum diyor. Buradan annelere gittiğimizde herhalde çocuklar rahatlıyorlar baskıdan çıktıkları için, burada uyumayan çocuk köyde güzel uyuyor. Yapma etme, baban kızıyor, oynama zıplama bağırma. Kızım da büyük oğlum da aştı artık oyun oynamak istemiyorlar ama küçük oğlum istiyor tabi. Çocuklarla vakit geçirmezsen çocuklar neyle oynayacaklar. Babası nedeniyle pasif yetiştirdim sadece ona üzülüyorum. Ortamda konuşacakken sen yorum yapma der hep babası. Demese bile kaşını kaldırır onlar anlar.

K9: Çocuklarımız yetişkin, iyidir ilişkilerimiz. Bir tanesi başka şehirde ikisi burada. Gelir gideriz birbirimize, sorunumuz yok.

K10: Çocuk doğduğunda da sonrasında da hep bizim odak noktamız oldu. Eşimle benim ilişkimin sorunlu olması, aldatma, şiddet bunlar çocuğuma yansımayan durumlar. Yani çocuklar anlar ama bizim anne-kız, baba-kız ilişkimiz ayırdır ve iyi gider. Güzel vakit geçiririz kızımızla, duygusal anlamda hiç boşluk bırakmamaya çalışıyoruz ben de eşim de.

Katılımcıların 3'ü partnerlerinin otoriter tavrı nedeniyle çocukların babalarından korktuğunu, bir katılımcı babanın çocuğa karşı ilgisiz olduğunu, hiçbir şekilde çocuğun

bakımıyla ilgilenmediğini ve çocuğuna sosyal destek vermediğini, iki katılımcı partneriyle aralarındaki problemleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıtmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 21

Çocukların Şiddete Maruz Kalma Durumu

Çocukların Şiddete Maruz Kalma Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Evet	2	20
Hayır	6	60
Çocuk yok	2	20

Tablo 22

Çocukların Şiddete Tanık Olma Durumu

Çocukların Şiddete Tanık Olma Durumu	Frekans	Yüzde(%)
Evet	8	80
Hayır	0	0
Çocuk yok	2	20

Çocukların şiddete maruz kalma/tanık olma durumlarına katılımcıların verdiği cevaplar yukarıdaki tabloda verilmiştir.

İki katılımcı partnerlerinin çocuklarına da şiddet uyguladığını ifade etmiştir. İfadeleri aşağıda yer almaktadır.

K3: Çocuklara da şiddet uygulardı. Büyük oğlum reşit olunca evden ayrıldı, 18 yaşına kadar şiddete maruz kaldı babası tarafından. Ben o zaman çok hissetmedim kapısını kapatırdı odasına kapanırdı. Şimdi diyor ki 'anne sen babamın bana ne yaptığını bilsen ölürsün'. Küçük de şiddete maruz kaldı. Buraya geldiğimizde küçük çocuğun okuluna gelmişti, korkudan ağlama krizine girdi. Gece ağlamalar, çığlıklar, kabuslar. 1 yıldır psikiyatri tedavisi alıyor. Birdenbire karşısına çıktı okulda, zaten babadan korkuyordu birden çıkınca travması tetiklendi. 'Annene söylersen senin gırtlakını keserim'. Her şeyi bana söylediği için

onu öldüreceğini sanıyor çocuk. Çok korkuyor. Bizden habersiz çocuğun karşısına çıkıyor. Tedavisi devam ediyor, onu sakinleştirip güvende olduğunu hissettirmeye çalışıyoruz abisiyle.

K6: Babasından dayak yedi tabi oğlum. Kızım o kadar değil.

Çocuğu olan 8 katılımcının tamamı kendilerinin maruz kaldığı şiddete çocuklarının tanık olduğunu, fiziksel şiddete doğrudan görmeseler dahi yaşanan şiddet sonucunda oluşan ev içi gerginliği hissederek durumdan etkilendiklerini ifade etmiştir.

K1: Çocuk görürdü tabi babasının bana nasıl davrandığını, görmez olur mu. Çocuk bu her şeyden anlar. Ona şiddet uygulamazdı.

K2: Çocuk benim kucağımdayken de psikolojik şiddet yapardı, hep söylenirdi küfredirdi. Çocuk olmasaydı bak ben sana neler yapardım derdi. Sen kaçsan da ben seni bulurum derdi. Ama çocuğu dövmezdi. Çocuğa acıyorum ben sana derdi. Sevgisi bile yok.

K4: Hayır yok. Sözlü kavga. Beni dövdüğünü biliyorlar ama müdahale etmezler.

K8: Fiziksel yok ama anlattıklarım hep psikolojik şiddet. Üçüne de var psikolojik baskısı. O yüzden babalarına düşkün değiller. Hatta şu an kızıma diyorum istersen sor babana nerede kalıyormuş ev tutmuş mu diye ama bana ne diyor işte. Büyük oğlum da hiç özlemiyor. Böyle çok rahatız diyor. Babasıyla ilgili olumsuz düşünceleri var. Bu durum çocukların hoşuna gidiyor. İsteddiği gibi davranıyor. Kızım üzerinde daha fazla bir baskı var zaten. 18 yaşında kız çocuğu olduğu için. Kızım hem evde yardımcı hem de tam yetişkin gibi. Ben kendim de anneme babama nereye gidiyorsam haber verirdim, eşime de öyle. Kızımı da öyle yetiştirdim. Çocuklara para da vermez zaten, kızım da bildiği için tartışmamak için istemez. Ben hem anneleri hem babaları gibiyim.

K9: Çocuklar hiç şiddet görmediler de aşağılama bağırsı çağırış olurdu tabi. Bana şiddet uygularken de tanık olurlardı, bilirlerdi her şeyi. Saklamak mümkün değildi ki.

K10: Yok çocuğa asla dokundurtmam zaten, psikolojik olarak da çok bir baskısı yoktur, sadece yetiştirme tarzı konusunda anlaşılamayız o kadar. Mesela ben derslerinden çok sosyalliği, hayata bakış açısıyla ilgileniyorum, iyi ahlaklı insan olsun isterim, o biraz okul, ders takıntılı bir baba. Kendisiyle okul döneminde çok ilgilenilmemiş, o yüzden o kendi ebeveynleri gibi olmak istemiyor bence, niyetinde bir sorun yok ama işte çatışıyoruz.

Çocuğun şiddete tanık olma durumu oluyor, fizikselleri görmedi hiç ama aramızdaki kavgalardan illa ki etkileniyor tabi. Ne kadar onu uzak tutmaya çalışsak da çocuklar zaten hisseder anne babasının duygularını alır. Ama elimizden geldiğince onu konunun dışında bırakmaya çalışıyoruz onun da hakkını yiyemem bu konuda.

Katılımcıların ifadelerinden çocukların şiddete doğrudan maruz kalmasa ve tanık olmasa bile evde şiddet yaşandığında annelerinin yaşadığı şiddeti hissettikleri, evdeki gerginliğin çocuklara da yansıdığı anlaşılmaktadır.

4.2.6. Kadınların Yaşadıkları Şiddet Durumuna İlişkin Düşünceleri

Kadınların partnerleri tarafından şiddete maruz kalma durumlarına yönelik düşünceleri kendilerine soru olarak yöneltilmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin düşünceleri aşağıda verilmiştir.

K1: Ben hayatım boyunca çektim işte. Çocukken de çektim büyüyünce de çekiyorum. Benim kaderim bu. Ben böyle insanları buluyorum ne yapayım. Çocukken gördüğüm şiddet gibi de değil ki bu. Daha kötüsü daha beteri. Hayatım iyiye gideceğine daha kötü oldu. En azından baba ocağında dayak da yesen orası senin evin. Koca evinde öyle olmuyor.

K2: Ailem bana şiddet yapmadı ben şiddet bilmezdim. İşte evlenmeden önce başka sonra başka. Zaten görücü usulüydü, bilemedim işte. Ailem destek oluyor onlarla beraber yaşıyoruz. Çocuğuma da bakıyorlar. Babam sayesinde emekli oldum maddi olarak iyiyiz.

K3: Ben dediğim gibi ailede şiddet nedir bilmedim. Onun ailesi de saygın insanlardı. Dışarıdan görüldüğü gibi değilmiş. Ama bu yaşadıklarımla hayata daha sağlam basmayı öğrendim. Antakya' da çocuk bakıyordum, yaşlı kadın bakıyordum, temizliğe gidiyordum, sigortalı olarak da tekstil işine girdim. Ekonomik özgürlüğüm vardı evliyken de. Onun düzenli bir işi yoktu zaten. Bana bu yaşadıklarım farklı bir dünya gösterdi. Ailemde ve çocukluğumda görmediğim bir dünya. Belki de iyi bile oldu. Güçlendim.

K4: Ben ekonomik sebeplerle geldim buraya. Hasta oldum beynimdeki tümör için orada doktor bulamadım. Sağlık sistemi kötü. Gitmediğim doktor kalmamıştı orda. Bedavadan

bakmaya gelmedim yaşı adama. Ev benim oldu diye çocukları olay çıkartıyor. Bu da çocuklarına kızıyor parasını aldı diye, sonra beni dövüyor. Şimdi eve gelmiyor kız kardeşinde kalıyor. Arada geliyordu şimdi gelmiyor.

Beni kullanmaya kalktılar. Cinsel anlamda çok kullandı. Ölene kadar baktıracak bana kendini.

K5: Benim yaşadığımdan çok çok farklı olan insanlar girdi hep hayatıma. Bu da benim sınavımmış. Bilmediğim yerden geldi hep sorular.

K6: Babam yazdı kaderimi dedim ya, hayatım tamamen başka yöne gidebilecekken buraya geldi işte. Şiddet şiddeti doğurdu. Bak şimdi torunum da şiddete maruz kalıyor. Oğlum tarafından olmasa da üvey baba tarafından. Ve annesi tarafından. Düzgün ilişkiler olamadı. Babam kaçarım diye evlendirdi. Halbuki küçüktüm. Babamın baskısı getirdi beni bugünlere.

K7: Ben çok taviz verdim. O takmıyor zaten kafalarına girdiler galiba. Bazen arsızca istemek gerekiyormuş.

İyi ki bazı şeyleri yaşamışım ki kimseye güvenmemem gerektiğini öğrendim. İnsanlar kendini en başta belli eder. Kendimden taviz vermeyeceğim. Böyle kurallarım var artık. Canım yana yana bir şeylerden vazgeçtim. Hemen elim ayağım titriyor onu düşününce. İsmi bile anmak istemiyorum. Değişecek bir şeyler gibi geliyor. Kuşkucu yaklaşıyorum. Bunun sebebi de kültürel farkları galiba ailelerimizin. Aslında aileme kendisini farklı göstermesi. Görüldüğü gibi olmadığını baştan anlasaydık zaten ailemize ve bana uygun değil diye hiç bu işe girilmezdi.

K8: Belki ailemde de şiddet olsaydı ve ben buna alışık olsaydım boyun eğerdim, ailemin evine de dönme cesaretim olmazdı, boşanmaya da kalkamazdım. Ailem bana destek olduğu ve şiddete karşı oldukları için.

K9: Babamdan da şiddet gördüğüm için benim için normaldi yaşadıklarım. Ama babam annemi aldatmazdı. Bir de baba evine geri dönmekten korktuğum için boşanmadım yani bu da sebeplerden biri. Okumuş çalışıyor olsaydım böyle olmazdı tabi. Her şey farklı olurdu. Gerçi şimdi okumuş çalışanları da dövüyorlar da bazen onlar da bir şey yapamıyor. Öyle görmüşüz herhalde ailemizden.

K10: Ben kavga ortamında büyüdüm ve bu benim değişik bir durum değil, gördüğüm bildiğim tanıdık bir hal. Belki de o yüzden çıkamadım bu durumdan. Hala da toparlamaya çalışıyorum. Annem öyle yapmamıştı boşanmıştı ama onların durumu daha farklıydı,

kültürel olarak çok farklılardı. Ama şu da var ben biraz çocuğu düşünüyorum, çocuk olmasaydı şu an daha farklı bir yerde olabilirdik ikimiz de. Bunu bir bahane olarak söylemiyorum ama ben çok sağlıklı bir aile ortamında büyümediğim için çocuğum öyle olsun istemiyorum.

Katılımcıların yaşadıkları şiddet durumuna ilişkin beyanları incelendiğinde 3 katılımcı kök ailelerinde de şiddete maruz kalmış/tanık olmuş olmalarının partnerleri tarafından yaşanan durumu olağan karşılayabildiklerini, bu üç katılımcının biri bunu kaderi olarak gördüğünü, biri okumadığı için durumun içerisinden çıkamadığını, diğer katılımcı ise aileden gördüğü ve içerisinden çıkamadığı şiddet durumunu çocuğunun sağlıklı bir ailede büyümesini istediği için düzeltmeye çalıştığını belirtmiştir. 5 katılımcı ailesi tarafından tanık olmadığı şiddet durumunun içine düşmesinin kendileri için şaşırtıcı olduğunu, bu durumun içerisinden çıkmak için ne yapacaklarını bilemediklerini ifade etmiştir. Bir katılımcı, bu duruma gelmesinin sebebinin babasının kendisini zorla evlendirmesi olduğunu, oğlunun babasından gördüğü için eşine şiddet uyguladığını, şiddetin şiddeti doğurduğunu, bir katılımcı ise maddi olarak imkanı olmadığından şiddet döngüsünden çıkamadığını ifade etmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

5.1. Tartışma

Bu bölümde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine başvuruda bulunan şiddet mağduru kadınlarla yapılan görüşmelere ilişkin bulgular alan yazını doğrultusunda tartışılmıştır.

Partnerleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların ve eşlerinin şiddeti deneyimleme süreçlerinin sosyal öğrenme kuramı bakımından değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma kapsamında Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuruda bulunan ve görüşmeyi kabul eden 103 kadına Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği uygulanmış, katılımcılar arasından rastgele seçilen 10 kadın ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Kadınların demografik özellikleri toplam puanlarına bakıldığında yaş, gelir durumu, medeni durum ve öğrenim durumu açısından, Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği fiziksel ve duygusal kötüye kullanım alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

ŞÖNİM'e başvurusu bulunan toplam 103 kadının yaş aralığı 18 ile 65 arasında, yaş ortalamasının ise 43 olduğu, nitel görüşme yapılan 10 kadından 5 kadının 45 yaş altı, 5 kadının 45 yaş üstü olduğu görülmektedir. Levinson'ın yaşam yapısı kuramına göre yaşam döngüsü çağları ön yetişkinlik, ilk yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik olmak üzere dört dönemden oluşmaktadır (Aktu, 2016). Levinson'a göre 45 yaş, orta yetişkinliğe geçiş olarak kabul edildiğinden katılımcıların yaş ortalaması olan 43 yaş ilk yetişkinliğin sonu olarak görülmektedir. Şiddete uğrama riski yüksek gruplara bakıldığında genç ve evli kadınların en dezavantajlı grup olduğu görülmektedir (Vasi, 2019). Çalışmadaki katılımcılara bakıldığında yalnızca gençlerin değil, her yaştan kadının şiddet mağduru olduğu anlaşılmaktadır. Ancak katılımcı sayılarına bakıldığında literatürde genç kadınların şiddete uğrama riskinin daha yüksek olduğu bilgisine paralel olarak 40 yaş altı 63, 40 yaş üstü 29 katılımcı olduğu görülmektedir.

Kadınların medeni durumları incelendiğinde 45'inin evli, 21'inin bekar, 26'sının ise

boşanmış olduğu, nitel görüşmelerin yapıldığı 10 kadının 7'sinin ise evli olduğu görülmektedir. 2008 ve 2014 yılları arasında yapılan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmalarına göre kadınlar en çok birlikte oldukları eş veya erkek tarafından cinsel, duygusal veya fiziksel şiddete uğramaktadır. Katılımcıların tamamının şiddete maruz kaldığından yakın zamanda konuyla ilgili devlet kurumlarına başvurusu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, boşanmış olmasına rağmen şiddete maruz kalma durumunun değişmediği ve hiç evlenmemiş olmalarına rağmen partnerleri tarafından şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Mevcut durumda şiddetin yalnızca evlilik içerisinde yaşanmadığı, boşandıktan sonra da eski eşlerin şiddet eğilimli davranışlarına devam ettikleri ve evlilik gerçekleşmese de romantik ilişki içerisinde şiddet uyguladıkları anlaşılmaktadır. Israrlı takip olarak tanımlanan bu şiddet türü 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da tanımlanmıştır. Kadınların eski veya şu anki partnerleri tarafından ısrarlı takibe maruz kalma oranının, hiç tanımadıkları kişiler tarafından ısrarlı takibe maruz kalma oranından fazla olduğu bilinmektedir (Bilican Gökkaya, 2023).

Kadınların eğitim seviyesine bakıldığında, katılımcıların 41'inin okuryazar ve ilkökul mezunu olduğu, 51 katılımcının ortaokul ve üzeri mezuniyet durumunun olduğu anlaşılmaktadır. Nitel görüşmeler yapılan 10 kadının öğrenim durumlarının ise 3 ilkökul, 1 ortaokul, 2 lise, 4 lisans olarak ayrıldığı görülmüştür. Şiddet ve eğitim durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, kadınların eğitim seviyeleri arttıkça şiddete maruz kalma durumlarında azalma olduğu görülmektedir. Kadınların eğitim seviyesi düşüklüğüne bağlı olarak erken yaşta evlendirme oranlarının yüksek olduğu, evlendikten sonra eğitimlerine devam edemedikleri, ayrıca eğitim seviyesine bağlı olarak sorunlarla baş etme becerilerinin düşük olduğu bilinmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça gelir durumunun da artarak ekonominin iyileşmesi kadınlar için şiddete maruz kalmayı önleyici bir faktör olarak görülmektedir (Şenel, 2018). Araştırmada eğitim seviyesi açısından anlamlı bir fark görülmemesi yalnızca ekonomik düzey olarak düşük olan kesimde değil, gelir seviyesi yüksek ailelerde de şiddetin var olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılan kadınların gelir durumları incelendiğinde, 32 katılımcının gelirinin olmadığı, 17 katılımcının düşük gelirli olduğu, 39'unun orta, 15'inin ise yüksek gelirli olduğu görülmüştür. Nitel görüşmelerde kadınların meslekleri sorulmuş, 1 işsiz, 2 ev hanımı, 2 işçi, 2 memur ve 3 emekli kadın olduğu anlaşılmıştır. Geliri olmayan ve düşük gelirli kadınların katılımcıların yarısını oluşturması, öğrenim durumu ve ekonomik durumunun

paralel olduğunu göstermektedir. Şiddet ve yoksulluk arasındaki ilişki bakımından literatür taraması yapıldığında, sosyo-ekonomik olarak düşük seviyede olan aile içerisinde kadına yönelik şiddetin görülme oranının fazla olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (Aşkın, 2017). Ekonomik özgürlüğü olmayan kadınların kendi imkanlarıyla geçinecek gelirlerinin olmaması, kök ailelerin evine dönmek istememeleri ya da kök aileleri tarafından kabul edilmemeleri, şiddet gördükleri ortamdaki ayrılabilmelerine imkan tanımamaktadır. Kadınların erken yaşta evlendirilmeleri nedeniyle eğitimlerinden yoksun bırakılması, çalışma yaşamına dahil olamamaları nedeniyle ekonomik güçlerinin olmaması, ev içi işlerin kadınların sorumluluğuna verilmesi, çocuk bakımını kadınların üstlenmesi şiddet döngüsünü besleyerek geleneksel toplum içerisinde kadını özel alanla sınırlandırarak kamusal alana çıkmasını engellemektedir. Tüm bunlar kadınların güçsüzleşmesine, şiddete karşı savunmasız kalmasına neden olmaktadır (Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015). Öte yandan ekonomik imkanlara sahip olan ailelerde, kadınlar şiddete maruz kaldıklarında toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı olarak evden ayrılamamakta, yaşadıkları şiddeti çevrelerine açıklamakta zorlanmakta, çocukla ilgili kaygılar taşıyabilmektedir. Araştırmada düşük gelirli ve geliri olmayan katılımcılarla orta ve yüksek gelirli olanların oranlarının birbirine yakın olması her gelir durumundan bireyin şiddete maruz kalma durumunun olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın nitel kısmında şiddet mağduru 10 kadınla yapılan görüşmelerde kadınların çocukluk çağları, evlilik/birliktelik yaşantıları, çocukların ve partnerlerin bilgilerini içeren, literatür taraması yapılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanan sorulardan oluşan görüşme formundan yararlanılmıştır.

Katılımcıların çocukluk çağları incelendiğinde bakım verenlerinin genellikle anne ve baba olduğu, büyük çoğunluğunun çocuklukta ailelerinin ekonomik olarak yetersiz olduğu, maddi yetersizliklerden kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Refah düzeyi düşük ailelerde büyüyen kadınların eğitim olanaklarına erişiminin düşük olduğu, ileriki yaşamlarında çocukluklarındaki yoksulluk nedeniyle eğitim alamamalarının iş gücüne katılmalarını engellediği, bu da ekonomik olarak kök ailelerine ve partnerlerine bağımlı olmalarına neden olmaktadır (Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, 2015).

Partnerlerinden şiddete maruz kalan kadınların yarısının kök aile ilişkileri hakkında olumlu değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. Sevgi dolu ve destekleyici bir ortamda

büyüdükleri, kök aileleriyle açık iletişim kurabildikleri, bu ilişkinin yetişkinlik hayatlarında da devam ettiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların diğer yarısı ise aileleriyle mesafeli ilişkilerinin olduğunu, sevgisiz bir ortamda sosyal destek görmeden büyüdüklerini, yetişkinlik hayatlarında da bu mesafenin devam ettiğini, manevi destek alamama nedeniyle mutsuz bir çocukluk geçirdikleri görülmektedir. Çocuklukta ebeveynlerden görülen sosyal desteğin bireyin duygusal gelişimi açısından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Araştırmalar sosyal destek sisteminin bireyin zorlayıcı durumlarda güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır (Dülger, 2009). Bu bilgi doğrultusunda bu araştırmada, çocukluklarında ailelerinden sosyal destek almayan kadınların yaşadıkları şiddet döngüsünden çıkmakta zorlandıkları görülmektedir.

Kadınların çocukluk çağında şiddete maruz kalma durumlarına bakıldığında katılımcılardan 3'ünün çocuklukta şiddete maruz kaldığı, diğer katılımcıların çocuklukta fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel bir şiddete uğramadığı görülmektedir.

Katılımcıların partnerleri tarafından maruz kaldıkları şiddet durumuna ilişkin görüşleri sorulduğunda verdikleri yanıtlar incelenmiştir. 3 katılımcı kök ailelerinde de şiddete maruz kalmış olmalarının partnerleri tarafından yaşanan durumu olağan karşılayabildiklerini, kendi ailelerinde tecrübe etmiş oldukları şiddetin kendilerine tanıdık geldiğini, şiddet döngüsünden durumun normal olduğunu düşündükleri için uzun yıllar çıkamadıklarını dile getirmiştir. Bu üç katılımcının biri bunu kaderi olarak gördüğünü, biri okumadığı için 'cahil kaldığını' düşündüğünü, ekonomik olarak da durumun içerisinden çıkamadığını, diğer katılımcı ise aileden gördüğü ve içerisinden çıkamadığı şiddet durumunu çocuğunun sağlıklı bir ailede büyümesini istediği için düzeltmeye çabaladığını belirtmiştir. 5 katılımcı ailesi tarafından tanık olmadığı şiddet durumunun içine düşmesinin kendileri için şaşırtıcı olduğunu, bu durumun içerisinden çıkmak için ne yapacaklarını bilemediklerini, durumu tecrübe etmedikleri için durumla baş etme becerilerinin olmadığını ifade etmiştir. Bir katılımcı, bu duruma gelmesinin sebebinin ailesinin kendisini evlenmeye zorlaması olduğunu, oğlunun babasından gördüğü için eşine şiddet uyguladığını, şiddetin şiddeti doğurduğunu, bir katılımcı ise kök ailesinde şiddet durumunun yaşanmadığını ancak maddi olarak imkanı olmadığından şiddet döngüsünden çıkamadığını ifade etmiştir.

Şiddet, çocukluk çağında ailede görüldüğünde kız ve erkek çocukları açısından farklı davranış örüntülerine yol açtığı bilinmektedir. Erkek çocukları babalarını model alarak

şiddet uygulayıcısı olma, kız çocukları ise annelerini örnek alarak şiddeti normalleştirme eğilimindedirler. Araştırmanın nitel kısmında kadınların %30'unun çocuklukta ebeveynleri tarafından şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu katılımcıların partnerleri tarafından şiddete kaldıklarında durumu normal görmeleri sosyal öğrenme kuramını doğrular niteliktedir. Öte yandan çocukluğunda şiddete maruz kalmamış katılımcıların şiddete uğradığında döngüden nasıl çıkacaklarını bilemediklerini ifade ettikleri görülmektedir. Çevresel ve sosyal destek ile maddi kaynakların yokluğu, bireylerin baş etme becerilerini kısıtlayıcı faktörlerdir. Kök aile her ne kadar çocuklukta sosyal destek vermişse de yetişkinlik yaşamında devam etmeyen sosyal bağlar, sosyo-ekonomik yoksunluk gibi faktörler kadınların başa çıkma becerilerini etkileyerek şiddet döngüsünden çıkmayı zorlaştırmaktadır (Erdoğan vd., 2009).

Evlilik/birliktelik yaşantılarıyla ilgili, kadınların yarısının kendi isteğiyle, yarısının ise görücü usulü olarak evlendikleri, kadınların tamamının ise evlenmeden önceki süreçte eşlerini tanıyamadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

İlişki içerisinde yaşanan problemlerin kıskançlık, ekonomik sebepler, aldatma, iletişim problemleri, alkol ve eşin ailesinden kaynaklı sorunlar olarak ifade edildiği anlaşılmıştır. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (2015)' na göre şiddet uygulayanların %21'inin aşırı alkol tüketiminin olduğu görülmektedir. Katılımcıların bu veriye paralel olarak partnerlerinin alkollü olmasının şiddet uygulama risklerini artırdığını ifade etmiştir. Katılımcıların tamamı partneri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade ederken 5 katılımcı eşi tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

Çocukları olan 8 katılımcıdan 2'si çocuklarının babaları tarafından şiddete maruz kaldığını, katılımcıların tamamı ise çocuklarının şiddete tanık olduğunu beyan etmiştir. Sosyal öğrenme kuramına göre, şiddet de diğer tüm davranışlar gibi aile içerisinde öğrenilmektedir. Ailelerde görülen şiddet çocuklar tarafından öğrenilip yetişkinlik çağına taşınmaktadır. (Bandura, 1977). Araştırmada, çocuğu olan ailelerin tümü çocukların şiddete maruz kalmasa bile tanık olduklarını ifade etmiştir. Bu da günümüzde yaşanan şiddet davranışlarının gelecek nesle taşınabileceği anlamına gelmektedir.

Şiddete maruz kalan katılımcıların 6'sı, partnerlerinin çocukluk çağında kök ailesi tarafından şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Bir katılımcı eşinin çocukluğunda deneyimlediği şiddeti çevresine uygulamaya eğilimli olduğunu, yalnızca kendisine değil,

kök ailesine ve çocuğuna da şiddet uyguladığını ifade etmiştir. 3 katılımcı partnerlerinin otoriter aile içerisinde büyüdüğünü, yetişkinlik döneminde devam eden baba figüründen korkularının mevcut olduğunu, partnerlerinin çocukluk çağlarında şiddete maruz kalmasının yetişkinlik çağında şiddet uygulamasında büyük rol oynadığını, partnerlerinin babalarını taklit etmekte olduğunu, aile içerisinde öğrenilen davranışların önemini vurgulamışlardır. Bu sonuçlar, şiddetin öğrenilen bir davranış olduğunu, çocuklukta ailede görülen davranışların taklit edildiği, erkek çocukları tarafından şiddet uygulayan babaların model alınarak yetişkinlik hayatında bu yönde davranış örüntülerinin oluştuğu görüşünü doğrulamaktadır.

Aile, toplumsal cinsiyet rollerinin, bu rollere yönelik tutum ve davranışların, değerler bütününe nesilden nesle aktarıldığı sosyal bir kurumdur. Dolayısıyla şiddet davranışı da diğer bütün davranışlar gibi aile içerisinde öğrenilmektedir. Bunun yansıması olarak kız çocuklarda annelerin model alınmasıyla maruz kalınan şiddete yönelik annenin tepkisi önem taşımaktadır. Şiddete maruz kalan annenin herhangi bir şekilde bu duruma reaksiyon göstermemesi ya da normal karşılaması, çocuğun da bu durumu gözlemleyerek aynı şekilde tepki vermesi anlamına gelmektedir. Öğrenme kuramına göre çocuklukta şiddete tepki vermemeyi, normalmiş gibi davranmayı öğrenen birey, yetişkinliğinde de bu davranışına devam edecektir. Erkek çocukları için ise model aldığı babanın şiddet eğilimli olması, eşine ya da çocuğuna fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulaması, erkek çocuğun da bunu öğrenerek aynı davranışları tekrarlamasına neden olmaktadır.

5.2. Sonuç ve Değerlendirme

Partnerleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların çocukluk çağı örselenme yaşantılarını sosyal öğrenme kuramı bağlamında incelemeyi amaçlayan bu çalışmada şiddet mağduru olup Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuruda bulunan 103 kadına Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın nitel kısmında 10 katılımcıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş, hazırlanan görüşme formuna uygun olarak kadınların çocukluk çağları ve yetişkinlik dönemi partner ilişkilerine ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Katılımcıların çocukluk dönemi örselenme yaşantıları incelendiğinde kadınların yaş, medeni durum, gelir durumu ve eğitim durumu toplam puanlarına bakılmış, aralarında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

Nitel bölümde, literatür taraması ve uzman görüşleri alınması sonucunda oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır. Kadınların çocukluk çağlarına, evlilik/birliktelik yaşantılarına, varsa çocuklarıyla olan ilişkilerine yönelik görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kadınların şiddet döngüsünden çıkamama nedenlerinin çocuklukta şiddete maruz kalmaları nedeniyle şiddeti normalleştirmeleri, ekonomik özgürlüklerinin olmaması, kök ailelerinin kendilerine destek olmamaları, kök ailesi içerisinde şiddete maruz kalmasa ve ekonomik olarak refah içerisinde olsa dahi toplumsal cinsiyet rollerinden çıkamayarak şiddete maruz kaldığını çevresine itiraf etmesinin zorluğu olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddet uygulayan partnerlerinin çocukluk çağlarında bakıldığında, %80'inin çocuklukta ebeveynleri tarafından şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Katılımcıların bu durumu partnerlerinin çocuklukta deneyimledikleri şiddet davranışını kendilerinin de uygulaması, şiddetin öğrenilebilir bir davranış olduğu olarak yorumladıkları belirlenmiştir.

Şiddetin kuşaklar arası aktarımı, kadına yönelik şiddetin hem nedeni hem de sonucu olmaktadır. Aile, bebeklikten itibaren öğrenmenin başladığı, toplumsal cinsiyete ilişkin çeşitli tutum, davranış ve değerlerin çocuklara aktarıldığı bir yerdir. Bireyler çocukluktan itibaren anne ve babalarını gözlemleyerek ebeveynlerin kendilerine yönelik davranışlarını ve ebeveynlerin birbirlerine olan tutumlarını öğrenip içselleştirebilmektedirler. Şiddet davranışı da çocuklukta aile içerisinde öğrenilerek yetişkinlik çağına taşınabilmektedir. Bu çalışmada da görüldüğü üzere şiddetin çocuklukta deneyimlenmesi her iki cinsiyet açısından da birtakım sonuçlara yol açmaktadır. Erkek bireyler genellikle babalarını model alarak yetişkinlik dönemlerinde eşleri veya çocukları üzerinde öğrendikleri şiddeti uygulamaktayken kadınlar şiddeti içselleştirip normal kabul ederek yaşadıkları şiddet döngüsünden çıkmakta zorlanmaktadırlar.

Bu çalışmada şiddete maruz kalan katılımcıların şiddeti aile içerisinde deneyimledikleri için normal kabul etmelerinin, çocukluğunda şiddete maruz kalmamış ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailede büyüse dahi toplumsal cinsiyet rollerinin etkin rol oynamasının, ekonomik özgürlüklerinin olmamasının, daha önce şiddeti deneyimlememiş

olması nedeniyle şiddetle baş etme mekanizmalarına sahip olmamalarının kadınların şiddet döngüsünden çıkmalarının önünde engel olduğu görülmektedir.

Bireyler arasında görülen bir sorun kuşaklar arası aktarımla bütün toplumu etkilemekte olduğundan şiddete neden olan etkenlerin ivedilikle belirlenmesi, ortadan kaldırılması için etkin müdahale yöntemlerinin bulunması toplumun yüksek yararına olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akan, Y. ve Kıran B. (2017). “Erkeklerin Şiddete Maruz Kalma ve Şiddet Uygulama Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *International Journal Of Education Technology And Scientific Researches*, 2(2), 47-71.
- Akbulut, S. (2022). Şiddet Mağduru Kadınların Aile İçi Şiddet Deneyimleri: Aksaray Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Nevşehir.
- Akkaya Şahin, G. (2010). Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Altıparmak, İ.B. (2015). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Bir Sosyal Politika Örneği Olarak Şönim’ler Üzerine Bir Nitel Araştırma: Ankara Örneği. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Bolu.
- Altıparmak, İ. B. (2018). “Sosyal Öğrenmenin Aile İçi Şiddete Etkisi”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(34), 233-262.
- Aşkın, E. Ö. ve Aşkın, U. (2017). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma”. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2), 16-37.
- Ayan, S. ve Bilican Gökkaya, V. (2017). “Sosyal Öğrenme Kuramı ve Aile İçi Şiddet”. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 10(48), 389-394.
- Aydın, B.N. (2022). “Çocukluk Çağı Travmalarının Suç ve Şiddet İle İlişkisi”, *III. Uluslararası Turaz Adli Bilimler, Adli Tıp ve Patoloji Kongresi*, 8-12 Eylül 2021, Bakü, Azerbaycan. 48-53.

- Bahabanoğlu, E. (2022). 12. Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Bursa.
- Başoğlu, C. (2017). “Çocukların Aile İçi Şiddetten Korunmasında Ailelere Yönelik Girişimler”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(2), 123-135.
- Bayrakçı, M. (2007). “Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması”. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 198-210.
- Bilican Gökkaya, V, (2023) “On the Stalking Dimension of Violence Against Women”. *Cujoss*, 47(1), 51-60.
- Bölükbaşı, Ö. (2015). *6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması*. Yetkin Yayınları: Ankara.
- Buğa, D. (2021). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelenin Değerlendirilmesi ve Haritalandırılması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bükecik, E. ve Özkan B. (2018). “Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi”. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Canter, D. (2011). *Suç Psikolojisi*. İmge Kitabevi: Ankara.
- Coker, A. Smith P. Mckeown R. ve King M.J. (2000). “Frequency And Correlates Of Intimate Partner Violence By Type: Physical, Sexual, And Psychological Battering”. *American Journal Of Public Health*, 90(4), 553.

- Coşkun, S. Yağcan H. (2020). “Şiddete Maruz Kalma Durumunun Şiddet Eğilimine Etkisinin İncelenmesi”. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(71), 4349-4359.
- Çakır, A. (2009). Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çokamay G. ve Kahraman M.S. (2016). “Aile İçi Şiddet Ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri: Temel Kavramlar, Güvenlik Planı Hazırlama Ve Alternatif Tedavi Model Örnekleri”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8 (4), 321-336.
- Çökelez, Ş. (2023). Şiddet Mağduru Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı, Sosyal Destek Sistemleri ve Şiddetle Baş Etme Stratejileri. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Karabük.
- Demirgöz Bal, M. (2014). “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış”. *Kashed*, 1 (1), 15-28.
- Deniz, Y.B. (2022). Sosyal Öğrenme Teorisi Ekseninde Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Görüşler: Beyaz Yakalı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Else-Quest, N.M. ve Hyde, J.S. (2021). *Kadın Psikolojisi ve Toplumsal Cinsiyet*. Şeyda Türk (Çev.). Nobel Yayınları: Ankara.
- Englehart, N.A. And Miller, M.K. (2014). “The CEDAW Effect: International Law’s Impact On Women’s Rights”. *Journal Of Human Rights*, 13(1), 22-47.
- Erdik, S. (2023). Kadına Yönelik Şiddet Bağlamında 6284 Sayılı Yasanın Kapsam Ve Yeterlilik Açısından Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Aydın.

- Erdoğan, S. Aktaş, A. ve Onat Bayram, G. (2009). “Sığınma Evinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları: Niteliksel Bir Çalışma”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 807-824.
- Gökkaya, V. (2011). “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (2), 101-112.
- Gürel, B.F. (2023). Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Ve İstismar Sürecinde Erkeğin Eğitim Seviyesinin Bağlayıcılığı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güreşçi, D. (2021). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Algısının Analitik İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Hacettepe Üniversitesi (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Özet Rapor. Erişim: 29.07.2023, [Http://Www.Hips.Hacettepe.Edu.Tr/Tkaa2014_Ozet_Rapor.Pdf](http://www.hips.hacettepe.edu.tr/Tkaa2014_Ozet_Rapor.Pdf)
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ve T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Erişim Adresi: [Http://Www.Hips.Hacettepe.Edu.Tr/Kksatranaraporkitap26mart.Pdf](http://www.hips.hacettepe.edu.tr/Kksatranaraporkitap26mart.Pdf)
- Hajihosseini, M. (2023). İran’ın Hoy Kenti Örneğinde Şiddet Mağduru Kadınların Şiddet Algısı. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Erzurum.
- Hill, J. (2021). *Kadının Hiç Suçu Yok: Görmezden Geldiğimiz Ev İçi Şiddetin Tehlikeleri*, Çev. Filiz Kurt, İstanbul, Okuyan Us Yayınevi.
- Houwer, J.D. Holmes, D. and Moors, A. (2013). “What Is Learning? On The Nature And Merits Of A Functional Definition Of Learning”, *Psychonomic Bulletin Review*, 20 (4), 633-634.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4. Eylem Planı (2021). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1981). Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf> (12.12.2023)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. Erişim:20.01.2022, <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/357/ekutuphane3.5.1.6.2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Karınca, E. (2008). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri” T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, 2008 S.63.

Moroğlu, N. (2020). *Kadının İnsan Haklarına Yönelik Uluslararası Sözleşmeler*. İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi Kadın Hakları Adli Yardım Eğitim Seminerleri. ISBN 978-605-5316-39-6.

Onnar, N. (2020). Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Kendilik Algısı, Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul.

Özbek, D. (2022). *Kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına dair bildirge* (D. Özbek, Çev.). İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi. İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi. Aralık 25, 2022 tarihinde <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane> adresinden alındı.

Özen, B. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Yeri: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Şefkat-Der Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Isparta.

- Özerkmen, N. ve Gölbaşı, H. (2010). “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”. *Akademik Bakış Dergisi*, 15, 23-37.
- Özgentürk, İ. Karğın V. ve Baltacı H. (2012). “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesle İletilmesi”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14 (4).
- Özkan, G. (2017). “Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet Ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 533–564.
- Özkan, E. (2022). Ergenlerde Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Ve/Veya Tanık Olma İle Travma Sonrası Stres Bozukluğu Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Parlak Börü, Ş. (2017). “Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler Ve Türkiye’nin Konumu”. *Türkiye Barolar Birliği Kadın ve Hukuk, Özel Sayı*, 43-63.
- Polat, O. (2016). “Şiddet”. *Klinik Adli Tıp*, 22 (1), 22-34.
- Sarı, K. (2021). Şiddete Uğramış Kadınların, Şiddete İlişkin Tutumları Ve Başa Çıkma Becerileri Arasındaki İlişki: Bayrampaşa Sosyal Hizmet Merkezi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul.
- Serinyel, E. (2021). Yetişkin Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddet Tutumu İle Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ve Narsisizm Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şahin, G.A. (2010). Aile İçi Şiddet Kavramı Ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası Ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şenel, D. (2018). “Eğitim Seviyelerine Göre Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Üzerine Bir Araştırma”. *The Journal Of Academic Social Science*, 747-765.

Tathoğlu, S.S. (2021). “Öğrenmeye Sosyal-Bilişsel Bir Bakış: Albert Bandura”. *Sosyoloji Notları*, 5(1), 15-30.

Uçar, M. (2003). *Aile İçi Şiddet Ve Aile Koruma Yasası*. Yetkin Yayınevi: Ankara.

Uğur, H. (2012). “Kadın Ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0(101), 332-366.

Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188- 201.

Vasi, D. (2019). Aile İçi Şiddetin Sosyal Öğrenme Kuramı Perspektifinde İncelenmesi: Kahramanmaraş Kadın Konukevi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.

World Health Organization (2002). World Report On Violence And Health: Summary. Geneva.

Yavuz, K. (2018). Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede ŞÖNİM Ve Kadın Konukevinin Rolü; Trabzon İli Örneği. Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane.

Yetişkin, M. (2021). Aile İçi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadının Korunması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Mersin.

28519 Sayılı Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik. Erişim Tarihi:14.02.2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=17002&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>

29656 Sayılı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik (2016). Erişim: 13.01.2023,

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=21457&mevzuatTur=K>

[urumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5](#)

6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012).

Erişim: 13.01.2023, <https://www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/1.5.6284.Pdf>

EKLER

EK-1

Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ) Ölçekte 40 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, ifadede belirtilen davranışı çocukluğunuzda gerçekten yaşıyıp yaşamadığınızı doğru olarak işaretlemeniz beklenmektedir. Vereceğiniz karara göre ilgili ifade için 5 yanıt seçeneğinden birini işaretleyiniz. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

1- Ben çocukken ailemde birileri bana vurur ya da beni döverdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

2- Ben çocukken, hiç kimse benimle ilgilenmediği için, kendi bakımımı kendim daha iyi yaptığımı hissedirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

3- Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbiriyle tartışır, kavga ederdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

4- Ben çocukken, ailemde benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin olduğunu bilirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

5- Ben çocukken, ailemde bana bağırıp çağıran biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

6- Ben çocukken, annemi ya da kardeşlerimi dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

7- Ben çocukken gereksinim olan sevgi ve ilgiyi gördüm.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

8- Ben çocukken, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri vardı. (1)

Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

9- Ben çocukken, ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda kaldığım biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

10- Ben çocukken, ailemde, başarılı biri olmamı isteyen, bir kişinin varlığını hissedirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

11- Ben çocukken, değişik zamanlarda değişik kişilerin yanında yaşadım. (Değişik yakınlarımla ya da evlatlık verildiğim ailelerle).

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

12- Ben çocukken, sevildiğimi hissederdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

13- Ben çocukken, annem ve babam, bana ve kardeşlerime eşit davranmaya çalışırlardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

14- Ben çocukken, ailemdeki kişilerden, bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak kadar denli dayak yediğim oldu.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

15- Ben çocukken, ailemde, beni başımın belaya girmesinden koruyan birileri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

16- Ben çocukken, ailemdekiler, beni bir yerlerim çürüyecek ya da iz kalacak denli döverdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

17- Ben çocukken, kemer, sopa, oklava, ya da benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

18- Ben çocukken, ailemizin üyeleri birbirlerini korurlardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

19- Ben çocukken, annemle babam ayrı yaşardı ya da boşanmıştı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

20- Ben çocukken, fiziksel olarak istismar edildiğime inanıyorum. (Fiziksel istismar: çocuğa tokat, yumruk, itip-kakma, tekme, sarsma ve çimdikleme şeklinde şiddet uygulanmasıdır.)

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

21- Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni kötü etkilerden korumaya çalıştılar.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

22- Ben çocukken, evde bana bakan ve benim sorumluluğumu üstlenen bir kişi vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

23- Ben çocukken, öğretmen, komşu ya da doktor gibi kişilerin dikkatini çekecek denli kötü dayak yedim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

24- Ben çocukken, ailemde denetimsiz davranışları olan kişiler vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

25- Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni okula devam etmem ve eğitimimi sürdürmem için yüreklendirdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

26- Ben çocukken bana verilen cezalar çok katıydı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

27- Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbirine yakındılar.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

28- Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni itip kaktı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

29- Ben çocukken, çocukluğum mükemmeldi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

30- Ben çocukken, ailemde incitilmekle korkutuldum.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

31- Ben çocukken, ailemde bana güvenen biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

32- Ben çocukken, ailemdeki kişiler ne yaptığımı ilgilenir gibi gözükmeyenler ya da ne yaptığımı bilmezlerdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

33- Ben çocukken, dünyadaki en iyi aileye sahiptim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

34- Ben çocukken, ailem güç ve destek kaynağımdı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

GÖRÜŞME FORMU

KİŞİSEL BİLGİLER

Yaş:

Meslek:

Eğitim Durumu:

Medeni Durum:

ÇOCUKLUK DÖNEMİ

1-Çocuklukta bakım vereniniz kimdi? (Anne, baba, teyze, hala, anneanne, babaanne vb.)

2- Nasıl bir çocukluk geçirdiniz? Aile ilişkilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?

3-Aile içerisinde şiddete maruz kaldınız mı? Kaldıysanız veya tanık olduysanız şiddet durumunun yaşanmasının nedenini nasıl açıklarsınız?

EVLİLİK-BİRLİKTELİK YAŞANTISI

- 1- Eşiniz/birliktelik yaşadığınız kişiyle hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?
- 2- Yaşadığınız şiddetin türü ve sıklığı nedir?
- 3- Eşinizin/birliktelik yaşadığınız kişinin aile/çevre ilişkileri nasıldır? Aile içerisinde şiddete maruz kalma/tanık olma durumu nedir?
- 4- Sizin ve eşinizin çocuklarınızla ilişkileriniz nasıldır?
- 5- Çocukların şiddete maruz kalma/tanık olma durumu nedir?
- 6- Yaşadığımız şiddet sizce olağan bir durum mu?
- 7- Çocukluğunuzda şiddete maruz kalma/tanık olma durumunuzun evlilik/birliktelik hayatınıza etki etme durumu nedir?